

T. C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

**ANA OKULUNA GİDEN ALTI YAŞ ÇOCUKLARININ
ENSTRUMAN EĞİTİMİ**

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı

BİLİM UZMANLIĞI TEZİ

Nur EGÜZ

ANKARA — 1980

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

ANA OKULUNA GİDEN ALTI YAŞ ÇOCUKLARININ
ENSTRUMAN EĞİTİMİ

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Programı

BİLİM UZMANLIĞI TEZİ

Nur EGÜZ

Rehber Öğretim Üyesi

Saip EGÜZ

ANKARA - 1980

T E Ş E K K Ü R

Bu araştırmanın yapılmasında kuramsal ve uygulama yönünden yardımcı olan, Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Müdürü ve Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölüm Başkanı Sayın Prof.Dr. Şule BİLİR'e, Sayın Doç.Dr. Ali ARSEVEN'e, Sayın Saip EGÜZ'e ve Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü Çocuk Enstrümanları Uzmanı Sayın Saadettin ÜNAL'a teşekkürü bir borç bilirim.

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
- G İ R İ Ő	1
Müzik ve Müzik Eğitimi	3
Müzik Eğitiminin Amaçları	3
Müziğin Çocuğun Yaşamındaki Yeri	4
Anaokulunda Müzik Eğitimi Programları ve Enstruman Çalışmaları	6
Müzik Eğitiminde Melodikanın Yeri ve Özellikleri	7
Melodika Tekniğinde Nefes	10
Melodikanın Tutuş ve Çalma Tekniği 'Pozisyon'	11
Notasyon	12
Enstruman Gurup Çalışması	13
Enstruman Eğitimi Konusunda Yapılan Araştırmalar	15
- A R A Ő T I R M A N I N A M A C I	17
- A R A Ő T I R M A Y Ö N T E M İ	19
Evren ve Örneklem	19
Uygulanan Eğitim Programı Basamakları	21
Notasyon İçin Kullanılan Materyaller	24
Verilerin Toplanması ve Bilgilerin Değerlendirilmesi ...	25
- B U L G U L A R	27
- T A R T I Ő M A	37
- S O N U Ç	46
- Ö N E R İ L E R	47
- Ö Z E T	49
- K A Y N A K L A R	51
- E K L E R	55

T A B L O L A R

<u>Tablo</u>		<u>Sayfa</u>
1.	Ölçme Aracının Güvenirliği	26
2-a	Deney ve Kontrol Guruplarının Ön-Son Test Genel Toplam Puan Farkları	27
2-b	Deney ve Kontrol Guruplarına Ait Ön-Son Test Genel Toplam Puan Farkları Aritmetik Ortalamalar Karşılaştırması	28
3-a	Deney ve Kontrol Guruplarının 'Nefes'den Aldıkları Ön-Son Test Puan Farkları	29
3-b	Deney ve Kontrol Guruplarının 'Nefes' Ön-Son Test Puan Farkları Aritmetik Ortalamalar Karşılaştırması	30
4-a	Deney ve Kontrol Guruplarının 'Pozisyon'dan Aldıkları Ön-Son Test Puan Farkları	31
4-b	Deney ve Kontrol Guruplarının 'Pozisyon' Ön-Son Test Puan Farkları Aritmetik Ortalamalar Karşılaştırması	32
5-a	Deney ve Kontrol Guruplarının 'Notasyon'dan Aldıkları Ön-Son Test Puan Farkları	33
5-b	Deney ve Kontrol Guruplarının 'Notasyon' Ön-Son Test Puan Farkları Aritmetik Ortalamalar Karşılaştırılması	34
6-a	Deney ve Kontrol Guruplarının 'Gurup Çalışması'ndan Aldıkları Ön-Son Test Puan Farkları	35
6-b	Deney ve Kontrol Guruplarının 'Gurup Çalışması' Ön-Son Test Puan Farkları Aritmetik Ortalamalar Karşılaştırılması	36

G İ R İ Ő

Doğadaki seslerin ve gürültülerin etkisi altında kalan insan-oğlu ilk kez kendi sesiyle bunları taklit etmiş ve duygusal yaşamını bu yoldan aktarmaya çalışmıştır. Giderek yalnızca sesiyle anlatımı yeterli bulmayan insanoğlu çeşitli ilkel araçlarla da sesine eşlik etme gereksinimi duymuştur. İşte bu çaba ve hareketler söz ve enstruman müziğinin kaynağı olmuştur (1,2).

İlk olarak oluşturulup kullanılan vurgulu enstrumanlardan sonra nefesliler, en sonra da yaylılar bulunup geliştirilerek çalgı toplulukları kurulmuştur (1).

Bu gün özellikleri, nitelikleri, öğretim yöntemleri belli olan enstruman ve enstruman toplulukları, çocuğun yaşamına girmeli bu yoldan iyiyi, doğruyu, güzeli gören ve zamanını değerlendirmesini bilen bir birey olarak yetiştirilmeğe çalışılmalıdır (2).

Bu evreleri ve müzik eğitiminin gereğini gözönünde bulunduran müzik eğitimcisi ve besteci Zoltan Kodaly ülkesinde müzik eğitiminin ana ilkelerini saptarken, herkesin müzik yapmasının gereğı ve bunun için herkese bir enstrumanın sağlanması üzerinde önemle durmuştur.

Müzik eğitiminde üzerinde durulan ikinci nokta ise, müzik eğitiminin temelde anaokuluna dayandığı ve toplu çalışmaların yalnızca okulda gerçekleşebileceğı, bu nedenle müzik eğitiminin okullarda olması gereğidir (3,4). Bu yaş kesiminde ele alınmayan müzik eğitimi daha sonraki yaşlarda, bu yüzden doldurulması güç boşluklar oluşturmasına neden olabilecektir.

Müzik eğitiminin yalnızca bir bölümü olan enstrüman eğitiminin de bu ana amaçlara hizmet etmesi beklenmektedir. Ancak, ülkemizde enstrüman eğitimi ve toplu enstrüman çalışmaları yeni yeni yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu çalışmalarda nota öğretimi için kullanılan bir yöntem olmadığı toplu çalışmalar yapan kişilerce belirtilmiştir.

Anaokulu düzeyinde notasyon çalışmalarının grafik işaretlerle sürdürülmesi, nota öğrenimine hazırlığın bu dönemde ele alınması gerektiği belirtilmektedir. Bu çalışmaların yalnızca enstrüman eğitimi için değil, çocuğun müziği anlayabilmesi, ses ve ezgi anlayışının gelişimi için de gerekli olmaktadır. Ritim eğitimi ile de kombine olarak yürütülebilecek olan notasyon etkinliklerinin tüm müzik eğitimi için yararlı çalışmaların başında geldiği söylenmektedir (5).

Bu noktadan hareketle çocuk her tür müzik etkinliğine doğru yönlendirilebilecektir. Önemli olan çocuğa müzik zevkinin verilebilmesidir (6,7). Bu sayede toplum büyük sanatçılar kazanabilecek, herşeyden önce sanatı değerlendirebilen bir toplumun oluşumunun temeli atılmış olacaktır.

Sanat aslında organik bir olaydır. Soluk alma gibi ritmi konuşma gibi anlatımsal öğeleri vardır. Algılama, düşünme, imgeleme ve bedensel eylemin katıldığı etkin bir süreçtir. Sanat eğitimi ise, duyu ve düşünce arasındaki karşılıklı ve içiçe geçmiş bağlantıyı vurguladığından, hem öğrenme hem de gelişim sürecinin etkin bir yardımcısıdır. Herbert Read sanat eğitimi, tüm ifade tarzlarını kapsayan eğitim olarak özetlemiştir (8). Çocuğun sanat eğitimi kavramını ise N.K Krupskaya şöyle tanımlamıştır. Çocuğun, kendi düşünce ve duygularını anlayabilmesi, daha açık düşünebilmesi ve daha kuvvetli hissedebilmesi için sanat eğitimine gereksinimi vardır. Bu yolla çocuk çevresindeki kişileri anlamaya çalışacak, gurup ve yetişkin kişilerle iletişim kurabilecek, böylece deneyimleri fazlalaşabilecektir (9).

Müzik ve Müzik Eğitimi

Raimer'in çalışmalarına dayanarak Arnoff disiplin olarak müziği, müzik kavramları, kavramları bilgi ve yetenek olarak kullanabilme, kültürün geçmişte ve günümüzdeki müzik kavramları ve bunların kullanılmaları olarak tanımlamıştır. Gerçekte yukarıdaki unsurlar bütünü ve birbirleri ile olan ilişkileri, müziğin yapısını oluşturmaktadır (10).

Müzik, evrensel bir olaydır. Her bireyin müzikal düşüncesini, kültürü ve alt kültürlerine ilişkin müzikal düşüncelerini yansıtan bir müzik dili vardır (11). Müzik ve bu sanatla ilgili etkinlikler toplumlararası iletişimin simgesidir. Müzik faaliyetleri aracılığı ile insanlar ve toplumlar birbirleri arasında bağlar ve duygusal yakınlık duyarlar (12).

Müzik eğitimi ise, müziğin çocuğun günlük yaşamına sokulan bu öğretisi ile, müziğin inceltici, yüceltici etkisinden yararlanması sürecidir (13).

Müzik duyuya, kulağa dayalı olduğundan eğitimin sözel olmayan yönünü oluşturmaktadır (11).

Kodaly, müzik eğitimini ortak gereksinim, ortak problem olarak nitelmiştir. Diğer bir deyişle toplumun gereksinimidir ve toplumu bütünü ile etkileyen bir problemdir (14). Müzik eğitiminin sosyal yönü, kültürün bir uzantısı olmasıdır. Kısaca; müzik kültürel ve toplumsal iletişim gibi etkinlikleri içeren bir dağarcıktır (3).

Müzik Eğitiminin Amaçları

Bir kişinin, kişiliğinin oluşumunda müziğin önemi eskilerden beri bilinmektedir. Oysa uzun zaman müziğin ve müzik yapmanın bu niteliği ikinci plana atılmıştır (14). Müzik eğitimine önem verilmesi ve

eğitim programlarının oluşturulup uygulamaya geçişi 1890 yıllarında olmuştur. Her bireyde kişiliğin gelişimine yardımca olmak ve bireyin ait olduğu toplumsal gurubunun yapısal birliği ile uyumunu sağlamak eğitimin amacı olarak saptanmıştır. Herbert Read ise estetik duyarlılığın eğitilmesini eğitimin en önemli ve temel gėrevlerinden olduğunu savunmuştur. Eğitimin temeli olarak, sanat eğitimi, kişiliğin uyumlu bir bėtėn olarak gelişim sėrecinde kişideki yaratıcı ve üretici gėçlerin gėzetilip geliştirilmesini amaçlamalıdır sonucuna varılmıştır (8).

Mėziđin Çocuğun Yaşamındaki Yeri

Çocuklar doğumlarından itibaren her tőr etkiye açıktırlar. Evdeki alışkanlıklar, aile bireyleri arasındaki fiziksel, sembolik ve sözel etkileşim, basit çocuk şarkıları, izledikleri televizyon programları, çocuğun zihin ve duygusal gelişimini etkileyen etmenlerdir. Eğitim kurumuna gelen çocukların bir kısmı mızik alanında bazı yaşantıları elde etme olanağı bulamamış olabilirler. Bu nedenle mızik eğitimi gecikmemelidir. Öğretmenler, öğrencileri gelir gelmez, zengin mızik yaşantıları sunmaya çalışmalıdırlar. Okul, çocuğun yeteneklerinin bėtėni ile planlı olarak gelişimini sağlayan en önemli bir ortam olmalıdır (7).

Mızık eğitimi, kişiye mıziğin disiplinini öğretmektedir ve kişiye yapabileceğinin en iyisini yapmaya yöneltmektedir. Çocukta sorumluluk bilincinin gelişmesi en doğal ve en kolay yoldan mızikle verilebilir. Çünkü disiplinin kendisi mıziğin içindedir. Mızık sevgisini kazanmış olan çocuk kendiliğinden kurallara uyarak mızik sevgisiyle birlikte disiplini benimser. Onun için en güzel yol budur (14,15). Kişinin en iyiyi yapmaya duyduğu arzu yalnızca bireysel çalışmalarla değil, fakat aynı zamanda gurup çalışmalarıyla da ortaya çıkmaktadır. Mızık eğitiminin en büyük katkısı çocuğun duygusal gelişimine olmaktadır ve

duygusal olgunluğu destekleyen çalışmalardır (7).

Müzik alışmaları çocuğun hayal gücünü geliştirir. Müzik yeni duygusal bağların oluşturulmasında önemli bir uyarandır. Müzik eğitiminin çocuğun düşünce sisteminin geliştirilmesinde ve arzularının eğitilmesinde büyük rolü olduğu bilinmektedir (15). Ancak sistematik bir müzik eğitimi, ocukda büyüdükçe ortaya çıkan engellemelerin duygusal etkilerini hafifletebilir (16).

Günlük melodik ve ritmik alıştırmalar, özellikle karteksdeki sinir merkezlerini ve merkezi sinir sistemini etkilemektedir. Çocuklarda tepkilerin olumluluğu, günlük aktivitelerin koordineliği bu etkiye bağlanmaktadır.

Müzik alışan çocukların sesler ve ritm aracılığı ile kavramları daha hızlı kavradıkları gözlenmiştir (17). Müzik formlarında cümleler olduğundan çocukların okumaya daha erken başladıkları savunulmaktadır. Harfler, el işaretleri ve notalar, okumayı analiz işlemini de düşüncelerin anlatımını kolaylaştırmaktadır. Çocuklarda nota okuma ile görüsel gelişimi hızlandırdığı iddia edilmektedir. Müzik eğitimi işbirliğini, birliği de kuvvetlendirici ve geliştirici çalışmaları içermektedir. Çünkü kişi müzik yaparken veya dinlerken her zaman bir gurubun üyesi olmaktadır (17).

ocukta duygusal bazı kapasitelerin doğuştan var olduğu bilinmektedir. Bunlar, ince ve kalın ses duyusu, zamanlama, kuvvetli veya hafif sesler, materyaller arasındaki ses farklarının duyumudur. İnsan yaşamının hiç bir döneminde bu kapasitelerin zekâ, eğitim ve olgunlaşma gibi etkenlerden etkilenmediği savunulmaktadır. Bu görüş, eğitime başlamadan, gerçek ham yeteneğin anlaşılabilceği ve müzik eğitiminde bazı ana ilkeler saptanırken göz önünde bulunması gereken bir nokta olduğu vurgulanmaktadır. Ancak, normal bir ocukda bu kapasitelerin ge-

çerli ve güvenilir ölçümü ancak on yaşında yapılabilmektedir. Yine de çevrenin ne kadar etkili olduğu bilinmemekte ve ölçülememektedir. Örneğin ince ve kalın ses duyumu kulağın yapısıyla ilintilidir. Görmenin keskinliği ise gözün yapısına bağlıdır. Hiç bir eğitim yöntemi veya olgunlaşma bu görüş keskinliğini değiştiremez. Ancak eğitimin bu kapasitelerin işlevlerini artırıcı etkisi olduğu bilinmektedir. Kulak aracılığı ile zengin yaşantıların kazanılacağı ortamın oluşturulması ise müzikal gelişimi hızlandıracaktır (16).

Anaokulunda Müzik Eğitimi Programları ve Enstrüman

Çalışmaları

Her çocuk, müziği olduğu gibi kabul eder ancak her yönüyle anlayamaz. Bu nedenle anaokulu programları, çocuğa müziğin çeşitli yönlerini tanıtmak amacıyla, solo şarkı söyleme, toplu şarkı söyleme, koro çalışmaları, solo enstrüman, toplu enstrüman çalışmaları ve çocuk orkestrası çalışmaları şeklinde düzenlenmektedir (18).

Çocuğa yaklaşım müzik yönünden olmalıdır, hiçbir zaman kuramsal yaklaşım benimsenmemelidir. Çocuklar müzik yapmaktan zevk almaya başladıkları zaman müzik hakkında daha çok şey bilmek isteyecekler, notalar ve kullanılan semboller ile bestecinin anlatmak istediklerini anlamaya çalışacaklardır. Çocuklar müzik yapmaktan zevk aldıkça onun kuramsal yönünü öğrenmeye de hazır ve razı olacaklardır. Şarkılar kolay, enstrümanlar çok ilkel, melodiler basit olabilir. Ortam ne kadar basit olursa olsun, estetik açıdan daima doyurucu olmalıdır.

Çocuklarda müzik zevkinin oluşabilmesi için müzik yaşantılarına ağırlık verilmelidir. Özellikle erken yaşlarda çocuklar öğrenme süreci için çok zaman harcayabilirler ve bunun için çok da isteklidirler. Bu koşullar sağlandığında kişi, zevk ve duygusal doygunluk bulabilirse,

müzik çalışmalarının bir tutku haline gelebileceği ve kişinin yaşam boyunca bu tutkunun etkisi altında kalabileceğine inanılmaktadır (7).

Çocuğun herhangi bir çalgıyı çalmaya istek duyabilmesi için önce dinleme alışkanlığının geliştirilmesi gerekmektedir. Daha sonra çocuğun gösterdiği istek ile çalışmalar başlamalıdır. Yetişkinler bile, tanımadıkları tür müziği ilk dinlediklerinde yadırgarlar, ancak yeterince dinledikten sonra müziğin anlamını ve duygularını algılayabilirler. Bir çocuk için kendi müziğinin bile yabancı olabileceği unutulmamalıdır (19).

Müzik Eğitiminde Melodikanın Yeri ve Özellikleri

Okul öncesi enstrüman eğitiminde kullanılan enstrümanlar şu şekilde sınıflanmaktadır :

1) Ritim enstrümanları: çoğunlukla vurularak çalınan enstrümanlardır. Tef, davul, çeliküçgen, marakas, zil bu guruba girmektedir.

2) Melodi enstrümanları: Bunlarda kendi aralarında dört guruba ayrılmaktadır :

a- Vurgulu melodi enstrümanları: Xylofon, glokenspil, metalafon,

b- Küçük, telli enstrümanlar: Küçük arp, gitar, banço, santur.

c- Üflelemeli enstrümanlar: Armonika, melodika, akordeon, lavta, flavta,

d- Çok sesli kullanılmaya elverişli enstrümanlar : Arp, gitar, banço, melodika, armonika, akordeon (20).

Melodika, üflelemeli çocuk enstrümanıdır ve melodi enstrümanları gurubuna aittir. Ağız armonikası yapı ve prensiplerine dayanılarak yapılmıştır. Melodika da, ağız armonikasında olduğu gibi konuşurken kullanılan akıcı nefes aracılığı ile çalışmaktadır. Çalgı; havayı ileten

bir gövde ve bu gövde de yukarıya doğru daralarak üfleme yi kolaylaştıran bir ağızlıkla sonuçlanır. Çalgının ağızlığından üflenen hava gövdeye iner ve gövde de bulunan dillerine giden hava yollarını kaplar. Bir tuşa basılınca, o tuşla ilgili ses diline giden hava yolu açılır ve böylece de ses diline kadar ulaşan hava, onu titreştirerek sesin çıkmasını sağlar.

Melodika diğer üfle meli enstrumanların tersine, ağızlığa yakın tuşlardan kalın sesleri, en alt uçtaki tuşlardan da^{en} ince sesleri vermektedir. Bu enstrumandaki sesler, kromotik sisteme göre düzenlenmiştir. Ses sınırları ise bir oktavdan iki oktavın üzerine kadar çıkmaktadır. Ses sınırı bir oktav olan küçük melodikalar küçük yaş takilerin çalmalarına daha elverişlidir. Melodika 5-6 yaş çocuğundan başlayarak; gençler ve yetişkinleri de içine alan geniş bir topluluğun çalmasına elverişlidir (21).

Anaokulu toplu enstruman ve orkestra çalışmalarında kullanılan enstrumanlardan biridir. Nota öğrenme ve okumada büyük kolaylık sağlamaktadır. Bir çocuğun bu ilgi alanı daha sonraki yaşam için bir ödül olabilir, çocuğun iyi melodika çalan bir kimse olmasının yanısıra, bu yaşantı ve bilgi daha ileri düzeyde bir orkestra enstrumanına transfer edilebilir. Bunlara ek olarak melodika :

- 1) Çocukların parmakları için elverişli yapıdadır.
- 2) Çocuklar için çalması kolaydır.
- 3) Ezgi ve karşı ezgilerin çalınmasında çalan kişinin yeteneği ve kapasitesi ezgiyi etkilememektedir. Entonasyon problemi yoktur.
- 4) Ton sorunu yoktur, çeşitli tonlarda yorum yapma olanağı tanıyan bir enstrumandır.
- 5) Kromotik düzendedir.
- 6) Çok sesli olarak eşlik yapabilecek düzeydedir (23).

7) Akordlu bir enstrumandır, nefes basıncından dolayı tizleşip, pesleşmemektedir. Az nefesle çalınabilir, bu yüzden çocuğu yormaz.

8) Küçük yaştakiler için taşınması kolay bir çalgıdır.

9) Ses rengi, ses alanı ve uzayabilen sesleri, insan sesleri ile uyum sağlamaya elverişlidir.

10) Çoksesli çalınabilen bir enstrumandır, ailesini oluşturan soprano, alto, tenor, bas türleri biraraya getirilerek de daha ileri düzeyde müzik yapabilme olanağı verir (24).

Birçok öğretmen melodikayı yalnızca iyi ton niteliği nedeni ile değil diğer enstrumanlarla birleşebilmesi, notasyonu tanıtmaya ve klavyeyi öğretmeğe başlangıç açısından benimsemektedirler. Bu bilgiler hem vurgulu, hem piano hem de klavyeli enstrumanlar için gerekli olmaktadır. Çoğunlukla melodika, armonika veya orkestra enstrumanları olanlar ve müzik etkinliklerine katılmış çocuklar notasyonun elemanlarını öğrenmişlerdir. Çocuk enstruman ile önceki yaşantılarını birleştirebilmekte ve daha sonra gelişmesi beklenen yeni düşünce ve ilkeler çabuk benimsenip geliştirebilmektedir (20).

Okul öncesi eğitim kurumlarında üfleli enstrumanların eğitimde yer alması konusunda iki görüş ortaya atılmıştır:

Anaokulu çocuklarının kendi ağızlıklarını kullanmaları koşulu ile az sayıda olan üfleli enstrumanları kullanabilirler (20)

Anaokulu çağı çocuklarının üfleli enstrumanları kullanmaları enfeksiyon kaynağı olma olasılığı nedeni ile sakıncalıdır (10).

Her enstrumanda olduğu gibi, melodikanın da bir çalışma tekniği vardır. Teknik, çalmayı kolaylaştırıcı kurallar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Kuralların basitten karmaşığa doğru sıralanarak çalışılacak olan eserlerin çalınmasını kolaylaştırmakta ve müzik yapma olanağı

tanımaktadır. Melodika tekniği şu ana başlıklarda toplanmaktadır. Nefes, pozisyon notasyon ve gurup çalışması.

Nefes

Melodikanın ağızlığı, üfleme deliği açık kalacak ve dişlere hafif dokunacak bir biçimde ağıza oturtulur. Dudaklar, sertleştirilmeden ağızlığın çevresini sıkıca kavrar. Bundan sonra melodikanın iyi çalınması için en önemli sayılan doğru üflemeye sıra gelmektedir. Doğru üflemenin temelini doğru nefes alma oluşturur. Doğru nefes, vücut sertleştirilmeden alınan geç ve düzenli boşaltılmağa elverişli olan diafram nefesidir (21).

Daha çok akciğerlerin alt yarısında toplanan ve ciğer uçlarına kadar inerek diaframla güç birliğine ulaşan nefes, diafram nefesidir. Diafram nefesinde hava ciğer uçlarına inerek, diaframla güç birliğine ulaşır. Böylece dolaylı bir yoldan gırtlak da bu güç birliğinden yararlanarak rahatlar. Bu tür nefes diğer nefeslere oranla, kalbe fazla yük olmaz. Daha geç, düzenli ve istenen basınçta boşaltılmağa elverişlidir. Yatakta sırt üstü yatarken alınan nefes diafram nefesidir. Çiçek koklarken alınan nefes, diafram nefesine başka bir örnektir. Nefes çalışmaları, doğru diafram nefesi almak ve düzenli boşaltmakla başlamalıdır (22).

Melodika da sesleri üflerken, bir nefeste üflenecek seslerin tümü düşünülüp ona göre nefes dengelenmelidir. Daha açık bir deyişle, nefes işaretleri yada suslardan önce ikinci bir nefes alınmadan, bir nefeste çıkarılması gereken seslerin tümü üflenmelidir. Seslerin doğru üflenmesine dişler ve dudaklar yardımcı olurlar.

Sesler, 'DU' hecesi düşünülerek ve içten söylenerek üflenmelidir. DU hecesi doğru üflemeği kolaylaştırdığı gibi, nefesin dengeli bir biçimde boşaltılmasını ve seslerin istendiği kadar uzatılmasını da sağlar.

Kısa ve kesik sesler du hecesine t konsonu eklenerek üflenir. Bu tekniğe dil vuruşu denir. Tekrarlanan aynı ses, ilgili tuşa bir kez basılarak dil vuruşlarıyla üflenmelidir (21).

Pozisyon

Melodika oturarak yada ayakta çalınabilmektedir. Her iki durumda da vücut yumuşak ve rahat olmalıdır. Baş hafifçe öne eğilmeli, çene, boğaza basıncı yapacak ve nefesin doğal akışını engelleyecek biçimde aşağıya doğru bastırılmamalıdır. Bunun aksine olarak da, baş, boyun kaslarını gergin bir duruma getirecek biçimde arkaya doğru verilmemelidir.

Melodika, iki elle tutulur, iki elin baş parmakları çalgının altından tutarak onun duruşunu ve dengesini sağlar. Sağ el ortalama olarak enstrumanın ortasından, sol el de sağ elle ağızlık arasında yer alır.

Parmaklar eğilip bükülmeden çalgının üzerinde ki siyah ve beyaz tuşlara rahatça basacak biçimde oturtulmalı, parmakların serbestçe hareket edebilmesi için de, avuç içleri çalgının kenarlarına değmemelidir. İki dirsek döndürülerek vücuda yapıştırılmamalı, dirsekler vücuttan kırkbeş derecelik bir açı yapacak biçimde durmalı ve iki el çalgıyı göğüsün önünde tutmalıdır.

Parmaklar tuşlara basılıp kaldırılırken, elin genel durumu bozulacak biçimde tuşlardan fazla uzaklaştırılmamalıdır. Tuşlara parmak uçlarıyla basılmalıdır. Parmak basış ve kaldırışlarında işaret parmağının düzleşmemesine ve parmaklar çalıştığı sürece de, bu parmağın düz durumda kalmamasına özen gösterilmelidir. Bu kusur sürdürüldüğü sürece diğer parmakların çalışması güçleşecektir. Bir parmak tuşa basarken diğer parmaklar ilgili tuşun üzerinde kalmalı, havaya kalkmamalıdır, aksi halde istenen sesin basılması gecikecek ve çalma zorlaşacaktır (21).

Notasyon

Bir çocuğun müzik okumasını öğrenmesi, o çocuğun okumaya hazır olduğunun belirtisi olmaktadır. Öğretmen ve çocuk çoğunlukla çizgi, resim, el ve beden hareketleri, sayılar ve diğer değişik tür semboller kullanmaktadır. Bu tür notasyon melodik gidişi belirtmek, ritmik kalıpları ve formu anlatmak için yararlı olmaktadır (23).

Müzik öğreniminde herşeyin öğrenci tarafından yapılması sağlanmalıdır. Öğretmen, yönlendirme, materyal ve güdüden yararlanarak çevreyi hazırlayan kişi olmalıdır. Öğrencinin kendi problemine kendisinin çözüm bulması en iyi öğrenme yoludur. Müzik çalışmalarında ilk olarak sorumluluk duygusunun geliştirilmeye çalışılması gerekir. Toplu çalışmaların yapılabilmesi için bu birincil koşuldur. Notasyon çalışmalarında nelerin öğretilmesi gerektiğine ilişkin bir liste hazırlanmalıdır. Öğretilen kavramların sık tekrarlanarak pekiştirilmesi sağlanmalıdır. Çeşitli yarışma ve oyunlar nota öğretimini sevimli hale getirecektir. Her sembol, öğrencilere yararlı olduğunu inandırmak için sık sık kullanılmalıdır. Bu çalışmalarda en önemli nokta bir amacın olduğunun ve bu amacın ne olduğunun öğrenci tarafından bilinmesidir (18).

Nota okumayı öğrenme çocukları sıkabilir. Müziği seven çocuklar bile bu tür yaklaşımı red edebilirler. Okul öncesi çocuklarına basit grafik işaretlerle müzik eğitimi etkili olacaktır. Bu suretle çocuklar bilinçli olarak işitebilir ve nota okumaya hazırlanabilirler. Bu dönemde amaç, nota okumanın tam anlamıyla gerçekleşmesi değil, çocuğu nota okumaya hazırlayıcı bağın kurulmasıdır. Nota okuma okul öncesinde basit bir enstrüman çalmasını öğreterek kolaylaştırılır. Oniki yaşında bir çocuğun yapamadığını beş yaşında bir çocuk yapabilir (24).

İlk notasyon çalışmalarına yanlış ve doğruyu veren tam sesler ile başlamalıdır. Bu şekilde çocuklarda korkunun önleneceği savunul-

maktadır. Daha sonraları çocuklar ses ortamında üç-dört-beş sese gitme olanağı tanırırlar, hatta deneyimi sevenler yarım sesleri deneyebilirler (23,24).

Gurup Çalışması

Okul öncesi dönemde gurupla enstruman çalışmaları arzu edilen tür çalışmalardır. Bunun yanısıra çocuğun tek olarak enstruman kullanımına ve keşfetmesine olanak tanınmalıdır. El yapısı olanların yanında tek tipleştirilmiş enstrumanların gurup çalışmalarında yer alması, yüksek ton elde etme olanağı verdiklerinden önerilmektedir. Gurup çalışmalarında ritme amaçlarının yanısıra melodi enstrumanlarının kullanımı çocuğun ritmik ve tonal ilişkileri keşfetmesini sağladığından kendi şarkı ve oyunlarına da eşlik edebilmesi için yararlı olmaktadır. Bu çalışmalarda öğretmen, müziğin geniş alanını keşfedebilmesi ve kavrayabilmesi için çocuğa yardımcı olabilir (10).

Müzik yapmanın herşeyden önce disiplin ve bilgi gerektirdiği bilinmektedir. Enstruman çalışmaları sırasında çocukların yönlendirilme gereksinimi vardır. Bu sırada çocuklar genelleme yapabilir ve kendi yaratılarını ortaya koyabilirler. Toplu çalışmalara ilk teknik tanıtıldıktan sonra başlanmalı ve yerleştikten sonra çocukların müzik yaşantılarını genişletmelerine ve müzik yapmalarına izin verilmelidir (25).

Toplu enstruman çalışması, diğer çalışmalarda da olduğu gibi düzenli çalışma, disiplin ve sabır gerektirmektedir. Bu çalışmalarda çocuktan ne beklendiği açıkça belirtilmelidir. Çocuğun çalışmalardan sıkılması halinde zorlanmamalıdır. Çünkü bu çalışmalarda amaç müzik zevkinin verilmesidir (10,18).

Bir enstruman topluluğunun oluşması için muhakkak ki en eğitici ve etkileyici olanı belirlenmiş bir yönteme göre yapılan çalışmalarıdır. Her ne kadar çalışmalar fazla başarılı olmasa da bir topluluğa katılım çocuğun müzik eğitimine katkıda bulunacaktır. Okul öncesi çocukları için bazı grafik semboller çalışmalarını kolaylaştırıcı araçlar olabilir. Bir anaokulu enstruman topluluğu basit ritimli ve uzun olmayan fakat bilinen şarkı yada tekerlemeler çalabilmelidir. Repertuarları on parçayı geçmemelidir. Bu çalışmalar için tekrarlar yararlı olacaktır, çünkü çocuklar her tekrarda çaldıklarını daha kolay bulacaklardır (16).

Sesler çocukların doğrudan düş gücünü ve hislerini etkilemektedir. Vokal veya enstrumantal bütün seslerden yararlanırlar ve keşfedici özelliklerini ortaya çıkarırlar. Düzen duygusu ve tekrarlamaktan duyulan haz çocukların yapısında bulunmaktadır. Bu özellik eğiticinin gerçek yardımcısıdır (4).

Toplu çalışmalar, içten gelen disiplin, sorumluluk, paylaşma, coşku gibi duyguların gelişimine katkıda bulunur ve duyuşsal doyum sağlar (12).

ENSTRUMAN EĞİTİMİ KONUSUNDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR

Anaokullarında nota öğretimi çoğunlukla çizgi, resim, el ve beden hareketleri, sayılar ve diğer tür semboller yardımı ile yapılmaktadır. Bu tür notasyon melodik gidişi belirlemek, ritmik kalıplar ve form anlatımı için kullanılmaktadır.

Klemish, nota ve sembollerin öğretilmesinde bir yöntem önermiş ve klasik yöntemle karşılaştırmıştır. Bu yöntemler yirmişer kişilik beş ve altı yaş gurubu çocuğa uygulanmıştır. Bu araştırmanın sonucunda, klasik yöntemde çocukların kulakları daha iyi geliştiği görülmüştür. Yani melodik gidişin tanımlanmasında, kulak ile ayırd etmede, kulak-göz seçimi ve şarkı, solfej okumada daha başarılı olmuşlardır. Önerilen yöntemde ise görsel ve yazma yeteneklerinin klasik yöntemle oranla daha yüksek düzeyde görülmüştür. Bu çocuklar tanıma, dikte sayılarla dikte ve görsel ayırımı olanlarında daha başarılı oldukları gözlenmiştir.

Daha sonra aynı araştırmacı, klasik yöntemde de tonal okumanın gerçekleştiği ancak notasyonun çocuğun temelde okumaya hazır oluşuna bağlı olduğunu rapor etmiştir (21).

Klara Kokas müzik sınıfları ve müzik eğitimine ağırlık veren sınıflarda bir araştırma yapmıştır. İlkokul bir ve ikinci sınıfları örneklem olarak almıştır. Bu araştırmada bir deney iki kontrol sınıf seçilmiş ve iki grup karşılaştırılmıştır. Birinci sınıfların derse hazırlık konusunda, yani kağıt defter ve kalem ve diğer hazırlıkların yapılması sırasında çocuklar incelenmiştir. Deney gurubunun hazırlıkları 8-10 dakika sürerken, iki kontrol gurubunun hazırlık süresi 10-17 dakika olarak belirlenmiştir. Kontrol sınıflarında öğretmenlerin daha fazla

açıklama yaptıkları gözlenmiştir. Çocukların genellikle şu soruları çoğunlukla sorduğu saptanmıştır. Tarihi nereye atacağız ?, ne kadar boş yer bırakılacak?, kağıdın her iki yüzüne de yazacakmız ?. Şimdi yeni bir satıra mı başlayacağız ?.

II. Sınıf deney ve kontrol guruplarına çözmeleri için bir dizi problem verilmiştir. Müzik sınıfında bu problemler 18.6 dakikada çözülmüş, ortalama 1.53 hata yapılmıştır. Kontrol gurubunun ilkinde ise ortalama harcanan zaman 32.9 dakika ve 5.08 hata olarak gözlenmiştir. İkinci kontrol gurubunun ise çözme süresi 24-19 dakika sürmüş ve 5.43 hata görülmüştür.

Klara Kokas aynı çalışmayı duygusal travması olan çocuklarla yapmış ve sağlıtlımlarında müzik kullanılan ve kullanılmayanlar karşılaştırılmıştır. Klara Kokas tarafından bu araştırmada da aynı sonuçlar alınmıştır (25).

A R A Ş T I R M A N I N A M A C I

Anaokulunda müzik eğitimi programları iki ana başlıkta ele alınmaktadır. İlki program içi müzik, ikincisi ise toplu müzik çalışmaları. Program içi müzik, program uygulaması sırasında araç olarak kullanılan enstruman ve şarkılardır. Toplu müzik çalışmalarında ise toplu şarkı söyleme, koro, toplu çalgı toplulukları, müzikli oyunlar gibi müzik eğitimi ni ön plana getiren çalışmalardır. İkinci tür çalışmaların içinde yer alan enstruman çalışmaları çocuğa müziği tanıtmayı ve çocuğun müzik yapmasını sağlamayı amaçlayan etkinliklerdir.

Enstruman eğitimi, yalnızca çeşitli enstrumanların tanıtılmasını değil, bunların kullanılmasını da öngörmektedir. Her enstrumanın kendi yapısına özgü bir kullanılış tekniği vardır, ancak değişmeyen tek unsur, müzik yazısı yani notasyondur. Bu, müziğin evrensel dili, yazısıdır. Bu yazı aracılığı ile kişi melodiyi tanıyabilir, müzik yapabilir. Bu nedenle anaokullarında çeşitli sembol ve işaretler aracılığı ile çocuklara müzik yazısı tanıtılmakta, nota okumaya hazırlık yapılmaktadır. Bu hazırlık bir enstruman aracılığı ile daha da kolaylaşmaktadır.

Bu nedenle enstruman eğitimi bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Ülkemizde notasyon anaokulu döneminde yeterince ele alınmamış, toplu enstruman çalışmaları klasik nota yazısının öğretilmesi olarak sürdürülmeye çalışılmıştır. Anaokulu altı yaş gurubu çocukları ele alınarak notasyon konusunda renk, çizgi ve şekil bütünlüğüne dayanan bir yöntem oluşturulmuş, uygulaması sürdürülen klasik nota öğretimi ile karşılaştırılarak bu yaş gurubu için uygunluğu saptanmaya çalışılarak, Anaokuluna giden altı yaş gurubu çocuklarının enstruman eğitiminde nasıl bir yol

izlenmesi gerektiği sorusu araştırmanın problemini oluşturmuştur. Araştırma çocuğun müzik yapabilmesini, enstruman aracılığı ile çocuğun müziğin içine girebilmesini, müziği tanıyabilmesini ve müzik zevkini alabilmesini amaçlamıştır.

Toplu olarak yapılan enstruman çalışmaları çocuğun toplulukla bütünleşebilme, toplu olarak hareket edebilme, belirli bir topluluğun bireyi olabilme zevkini de vermektedir. Toplu çalışmalar yaparak çocuğun müzik zevki ile birlikte, gurupla çalışma zevkinin de verilmesine çalışılmıştır. Yukardaki açıklamanın ışığında araştırmanın amacı, geliştirilen yöntem ve klasik yöntemle yapılan enstruman eğitiminin farklı olup olmadığının incelenmesidir.

Bu amaca ulaşabilmek için şu sorulara cevap bulunmaya çalışılmıştır: Enstruman eğitiminde nefes eğitimi, pozisyon, notasyon ve gurup çalışmasında nasıl bir yol izlenmelidir. Klasik yöntem ile uygulanan enstruman eğitimi arasında ne gibi farklar vardır.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu araştırmada araştırma yöntemi olarak deneysel yöntem kullanılmıştır. Yapılan çalışma şu şekilde formüle edilebilir:

$$\begin{array}{cccc} G_d & T & U_y & T \\ G_k & T & K_y & T \end{array}$$

G_d : Deney Gurubu

G_k : Kontrol Gurubu

T : Ön ve Son Test

U_y : Uygulanan Yöntem

K_y : Uygulanan Klasik Yöntem

Eyren;

Ankara'da 26.Ocak - 20.Mayıs.1979 tarihleri arasında anaokuluna devam etmiş tüm altı yaş gurubu çocukları bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Örneklem :

Hacettepe Uygulama Anaokulundan 5 yaşını bitirip 6 yaşından gün almış çocuklardan 10 çocuk deney gurubunu, Zübeyde Hanım Anaokulundan aynı koşullarla seçilen 10 çocuk kontrol gurubunu oluşturmuştur.

Uygulanan yöntemlerin karşılaştırılabilmesi için çocukların birer melodika almaları istenmiştir. Bu nedenle örnekleme yöntemlerinden hiçbirisi kullanılamamış, ancak kendisine melodika sağlanan çocuklar örnekleme alınabilmişlerdir.

Hem deney hem de kontrol gurubunda iki kız, sekiz erkek çocuk bulunmaktadır.

Melodika ile enstruman eğitime yalnızca Hacettepe Uygulama Anaokulu izin verdiği için deney gurubu bu kurumdan seçilmiştir. Zübeyde Hanımı Anaokulu bilinen klasik yöntemle bu tip bir çalışma sürdürmektedir. Zübeyde Hanım Anaokulunun da bir uygulama anaokulu olması seçimi kolaylaştırmıştır. Araştırmada her iki uygulama karşılaştırılmıştır.

Uygulanan Eğitim Programı ve Basamakları

1) Melodikanın tanıtılması ve çalgı hakkında bilgi verilmesi

a- Bakımı :

Melodikanın sıcak, soğuk gibi etkilerden etkilendiği, hassas bir çalgı olup, yere düşürülmemesi, bir yere çarpılmaması gerektiği, dikkatli kullanılması gereği belirtilmiştir. Kullanıldıktan sonra bakımından söz edilmektedir.

b- Kullanımı :

Melodikaların herkesin adına göre etiketlenmiş ve enfeksiyonu önlemek amacı ile bu enstrümanların kullanımı hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca çocukların enstrümanları tanımalarına ve dilediklerinde kullanmalarına izin verilmiştir.

2) Çizgiler aracılığı ile melodika da ki uzun ve kısa seslerin tanıtılması :

Uzun ve kısa kavramlarının sese uygulanması, uzun ve kısa seslerin tanıtılması ve melodika üzerindeki her tuşun denenmesi bu basamaktır.

3) Pozisyon yerleştirme çalışmaları, sol sesinin tanıtılması :

Sağ el işaret parmağının kullanılarak uzun ve kısa seslerin dörtlük ve sekizlik değerlere oturtulması. Ayrıca sağ el işaret parmağının kullanılması ile pozisyon çalışmalarının başlaması.

4) Sol sesi ve turuncu çiçeğin tanıtılması :

Sol sesi yani sağ el işaret parmağının kullanılarak turuncu büyük ve küçük çiçeklerinin değerleri göz önüne alınarak çalışılması (Bkz. ek - 7).

5) La sesi ve mavi çiçeğin tanıtılması :

Turuncu çiçeğin yanı sıra mavi çiçeğin ve 'la' sesinin tanıtılması. Dörtlük susun yer aldığı Kayıkçı tekerlemesi ile ilk parça çalışmalarının başlaması ve yağmur tekerlemesinin çalışmaya eklenmesi (Bkz. ek- 7,8,11,12,13).

6) Si sesi ve sarı çiçeğin tanıtılması :

Sarı çiçeğin tanıtılarak, içinde yer alan 'Yağ Satarım' tekerlemesi üzerinde çalışmaların yapılması, ölçü kavramının verilmesi (Bkz.Ek-9-14).

7) Do sesi ve siyah çiçeğin tanıtılması :

Siyah çiçeğin ve do sesinin tanıtılması, ile ikinci tetrakordun tamamlanması. Bu tetrakord'un sesleri yani sol, lâ, si, do seslerinden oluşan bir ezginin çalınması (Bkz. Ek- 10,15).

8) Pozisyon ve ikinci tetrakordun yerleşmesi :

Enstrüman çalışmalarını kolaylaştıran teknik çalışmalardan biri olan pozisyon çalışmalarının tekrarlanması, bunun yanı sıra tetrakordun seslerinin renklerinin pekiştirilmesi (Bkz.Ek-16).

9) Fa sesi ve yeşil çiçeğin tanıtılması :

Yeşil çiçek ve fa sesinin tanıtılması ile ilk tetrakorda geçiş. Bu sesin tanıtılması için 'Avcılar' şarkısının kullanılması (Bkz.Ek-6, 17).

10) Mi sesi ve kahverengi çiçeğin tanıtılması :

Kahverengi çiçeğin tanıtılması ile sol el yüzük parmağının çalışmaya başlaması ve sol el pozisyon çalışmalarının başlaması (Bkz.Ek-5,18).

11) Re sesi ve pembe çiçeğin tanıtılması :

Pembe çiçeğin tanıtılması, 'Annem' şarkısının çalışılması ile sol el orta parmağının çalıştırılmaya başlanması (Bkz. Ek- 4,19).

12) Do ve siyah çiçeğin tanıtılması :

Siyah çiçeğin tanıtılması ile ilk tetrakordun ve bir oktavin tamamlanması. Tüm pozisyonun oluşumunu sağlayan 'Okul' şarkısının çalınması (Bkz.Ek- 3,20).

13) Porte ye geçiş ve renkli nota yazısının oluşması :

Çiçek şeklindeki notaların yapraklarının dökülerek porte üzerine sıralanışı, sol anahtarının tanıtılması ve sırası ile çalışılmış olan tüm şarkıların porte üzerine yazılmış şekli ile tekrarlanması (Bkz.Ek-21, 29).

14) Çiçek renklerinin tek, tek kapatılması :

Verilen renk ve ses bağıntısı yerine verilen sıra ile renklerin renkli notaları üzerinde tek tek kapatılarak notaların ses, isim ve yerleri ile tanıtılması (Bkz.Ek 30).

Notasyon çalışmalarının öncesinde her basamakta nefes çalışmaları yapılmıştır. Böylece bir müzik cümlesinin tek nefeste çalınabilmesi ve nefesin düzenli boşaltılabilmesi bu çalışmaların amacı olmuştur.

Tek çalışmaların yanısıra, toplu çalışmalar, her basamağın her uygulamanın sonunda yer almıştır.

Notasyon İçin Kullanılan Materyaller

Notr ğretiminde her basamak için 25 cm çapında ve 30 cm uzunluğunda kartondan yapılmış çiçekler kullanılmıştır. Çiçeklerin ortası 10 cm çapında kartona kıyasla daha koyu renkte olan daireler bulunmaktadır. Bu iekler dörtlük değerlerin ifadesi olmaktadır. Ayrıca 13 cm çapında ve 15 cm uzunluğunda sekizlik değerlerin ifadesi olan küçük çiçekler kullanılmıştır (Bkz. Ek- 3-11).

Uygulamalar sırasında 3 x 1.50 m boyutlarındaki panonun n ve arka yüzünden yararlanılmış, çiçeklerin boyutları bu panoya oranlanarak elde edilmiştir. Bu lt 1/10 kadardır. Çiçeklerin renkleri ise Nel Giardino Della Musica'dan alınmıştır (26). Ancak bu renkler aynı sıralama ile kullanılmamış, sıralama rastgele yapılmıştır. Kaynakta çok fazla kırmızı renk tonlarının karmaşaya neden olacağı dşnesi ile, kırmızı tonlarından birinin yerine kahverengi kullanılmıştır.

Eğitim plânının onüçüncü basamağındaki renkli notasyona geçişle 1.50x50 cm. boyutlarında karton üzerine, 10 cm aralıkla izilmış porte ve üzerine 10 cm çapındaki notaların yerleşmesiyle oluşan materyaller kullanılmıştır (Bkz. Ekler 21-29).

Ondördüncü basamakta, notaların, tek tek sırayla kapatılması yer almaktadır. Bu basamak için kullanılan notaların boyutlarında siyah karton notalar kullanılmıştır (Bkz. Ek- 30).

Ayrıca çalışılan her şarkı veya tekerlemeden sonra hazırlanan ödevler çocuklara dağıtılarak bu ödevlerin orijinal renklerine boyanması istenmiştir. Çalışmanın sonunda çocukların ödevleri bir araya getirilerek bir kitapçık oluşturmuştur (Bkz. Ekler 12-20).

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada uygulanan yöntemin, klasik yöntemle karşılaştırılabilmesi için "Melodika ve Notasyon Eğitimi için Gerekli Becerileri Değerlendirme Formu" geliştirilmiştir. Bu formda kriterler'en iyi melodikanın çalınabilmesi için nefes, pozisyon, notasyon ve gurup çalışmasında geliştirilmesi gereken beceriler' başlığından hareketle saptanmıştır. Saptanan kriterler çeşitli yaş gurupları ile melodika çalışması yapan kişiler ve danışman kişi ile birlikte hazırlanmıştır (Bkz.Ek-1). Geliştirilen formun geçerliliği uzman kâısına dayanmaktadır.

Ön ve son test olarak aynı form kullanılmıştır. Çocuklara melodikanın kullanımı ve bakımı hakkındaki ilk açıklamalardan sonra teker teker ön test verilmiştir (+) ve (-) şeklinde değerlendirme yapılmıştır. Nefes, Pozisyon, Notasyon ve gurup çalışmaları konusunda eğitim verildikten sonra da son test verilmiştir.

Bilgilerin Değerlendirilmesi

Melodika ve Notasyon Eğitimi için Gerekli Becerileri Değerlendirme Formunda, her beceri için çocuğun yanıtına göre (+) 1, ve (-) 0 verilerek her öğrenci için toplam puanlar elde edilmiştir. Bu puanlar tablolar haline getirilmiştir. Deney ve kontrol guruplarının aldıkları puanlar karşılaştırılmış ve aradaki farkın önemi t testi ile kontrol edilmiştir. Aynı işlem bağımlı değişkenler olan nefes, pozisyon, notasyon, gurup çalışmasına da uygulanmış ve etkisi saptanmaya çalışılarak, iki eğitim yöntemi karşılaştırılmıştır.

Deney ve kontrol guruplarının Melodika ve Notasyon Eğitimi için Gerekli Becerileri Değerlendirme Formundan aldıkları ön ve son test puanlarından ve Pearson Momentleri Çarpımı korelasyon tekniğinden yarar-

lanılarak ön ve son test puanları arasındaki korelasyon katsayısı ile ölçme aracının güvenilirliği saptanmaya çalışılmıştır.

Ölçme Aracının Güvenirliği

Ölçme aracının güvenilirliğinin saptanabilmesi için gerekli deney ve kontrol guruplarının ön ve son testten aldıkları değerler Tablo 1 de gösterilmiştir.

TABLO- 1 Deney ve Kontrol Guruplarının Ön ve Son Test Puanları.

DENEK	DENEY GURUBU		KONTROL GURUBU	
	ÖN TEST (X)	SON TEST (Y)	ÖN TEST (X)	SON TEST (Y)
1	3	21	2	8
2	2	27	3	9
3	3	31	2	7
4	1	27	5	14
5	1	28	1	11
6	1	32	1	12
7	1	25	0	9
8	6	31	4	10
9	4	30	1	11
10	0	17	1	9
TOPLAM	22	269	20	99

Tabloda görülen verilerle Pearson Momentler Çarpım korelasyon tekniği uygulanarak ön test - son test puanları arasındaki korelasyon katsayısı $r = 0.66$ olarak bulunmuştur. Kullanılan ölçek 0.66 güvenilirliğe sahiptir.

B U L G U L A R

Deney ve kontrol guruplarının Melodika ve Notasyon Eğitimi için Gerekli Becerileri Değerlendirme Formundan aldıkları ön ve son test genel toplam puan farkları aritmetik ortalaması ve standart kayması Tablo 2a da verilmiştir.

TABLO- 2a Deney ve Kontrol Guruplarının Ön ve Son Test Genel Toplam Puan Farkları Dağılımı.

DENEK	DENEY GURUBU ÖN-SON TEST PUAN FARKI	KONTROL GURUBU ÖN-SON TEST PUAN FARKI
1	18	6
2	25	6
3	28	5
4	26	9
5	27	10
6	31	11
7	24	9
8	25	6
9	26	10
10	17	8
TOPLAM	247	79
\bar{X}	24.7	7.9
S	4.2	2.4

Deneklerin ön - son test puan farkları tabloda görülmektedir.

Farkın önemi t testi ile saptanacaktır.

Deney ve Kontrol guruplarına ait ön-son test genel toplam puan farkları aritmetik ortalamaları ve bu ortalamaların standart hataları hesaplanarak iki gurup ortalaması ve ortalamaların standart hatalarına ait önem kontrolü Tablo 2-b de verilmiştir.

TABLO- 2b Deney ve Kontrol Guruplarına Ait Ön-Son Test Genel Toplam Puan Farkları Aritmetik Ortalamalar Karşılaştırılması.

DENEY GURUBU \bar{X}	KONTROL GURUBU \bar{X}	$S\bar{X}_d - \bar{X}_k$	Değeri
24.7	7.9	1.09	15.41 $P < .01$

Tabloda da görüldüğü gibi deney ve kontrol gurupları arasındaki puan farkları .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Deney ve kontrol guruplarının 'Nefes'den aldıkları ön ve son test puan farkları, aritmetik ortalaması ve standart kayması Tablo-3a da verilmiştir.

TABLO- 3a Deney ve Kontrol Guruplarının 'Nefes'den Aldıkları Ön ve Son Test Puan Farkları.

DENEK	DENEY GURUBU	KONTROL GURUBU
1	1	2
2	1	1
3	1	0
4	0	0
5	2	1
6	1	1
7	1	0
8	0	0
9	0	2
10	0	0
TOPLAM	7	7
\bar{X}	0.7	0.7
S	0.58	0.58

Deneklerin 'Nefes'den aldıkları ön-son test puan farkları görülmektedir. Farkın önemi t testi ile saptanacaktır.

Deney ve Kontrol guruplarına ait 'Nefes' ön-son test puan farkları aritmetik ortalamaları ve bu ortalamaların standart hataları hesaplanarak iki grup ortalaması ve ortalamaların standart hatalarına ait önem kontrolü Tablo- 3 b de verilmiştir.

TABLO- 3b Deney ve Kontrol Guruplarının 'Nefes' Ön-Son Test Puan Farkları Aritmetik Ortalamalar Karşılaştırılması.

DENEY GURUBU \bar{X}	KONTROL GURUBU \bar{X}	$S\bar{X}_d - \bar{X}_k$	t Değeri
0.7	0.7	0.33	$\infty P > .01$

Tabloda da görüldüğü gibi deney ve kontrol gurupları arasındaki puan farkları .01 düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

Deney ve Kontrol guruplarının 'Pozisyon'dan aldıkları ön ve son test puan farkları, aritmetik ortalamaları ve standart kaymaları Tablo-4a da gösterilmiştir.

TABLO- 4a Deney ve Kontrol Guruplarının 'Pozisyon'dan Aldıkları Ön ve Son Test Puan Farkları.

DENEK	DENEY GURUBU	KONTROL GURUBU
1	0	2
2	5	1
3	7	4
4	11	4
5	10	6
6	11	7
7	9	7
8	7	3
9	9	3
10	6	5
TOPLAM	75	42
\bar{X}	7.5	4.2
S	3.34	2.04

Deneklerin 'Pozisyon'dan aldıkları ön-son test puan farkları görülmektedir. Farkin önemi t testi ile saptanacaktır.

Deney ve Kontrol guruplarına ait 'Pozisyon' ön-son test puan farkları aritmetik ortalamaları ve bu ortalamaların standart hataları hesaplanarak iki gurup ortalaması ve ortalamaların standart hatalarına ait önem kontrolü Tablo- 4b de verilmiştir.

TABLO- 4b Deney ve Kontrol Guruplarının 'Pozisyon' Ön-Son Test Puan Farkları Aritmetik Ortalamalar Karşılaştırılması.

DENEY GURUBU \bar{X}	KONTROL GURUBU \bar{X}	$S\bar{X}_d - \bar{X}_k$	t Değeri
7.5	4.2	1.2	268 $P < .05$

Tabloda da görüldüğü gibi deney ve kontrol gurupları arasındaki puan farkları 0.5 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Deney ve kontrol guruplarının 'Notasyon'dan aldıkları ön-son test puan farkları, aritmetik ortalamaları ve standart kaymaları Tablo-5a da verilmiştir.

TABLO- 5a Deney ve Kontrol Guruplarının 'Notasyon'dan Aldıkları Ön-Son Test Puan Farkları.

DENEY	DENEY GURUBU	KONTROL GURUBU
1	14	0
2	17	2
3	17	0
4	12	2
5	12	0
6	16	0
7	11	1
8	15	1
9	14	3
10	10	0
TOPLAM	135	9
\bar{X}	13.5	0.9
S	3.91	1.10

Deneklerin 'Notasyon'dan aldıkları ön-son test puan farkları görülmektedir. Farkın önemi t testi ile saptanacaktır.

Deney ve Kontrol guruplarına ait 'Notasyon' ön-son test puan farkları aritmetik ortalamaları ve bu ortalamaların standart hataları hesaplanarak iki gurup ortalaması ve ortalamaların standart hatalarına ait önem kontrolü Tablo- 5b de verilmiştir.

TABLO- 5b Deney ve Kontrol Guruplarının 'Notasyon' Ön-Son Test Puan Farkları Aritmetik Ortalamalar Karşılaştırılması.

DENEY GURUBU \bar{X}	KONTROL GURUBU \bar{X}	$S\bar{X}_d - \bar{X}_K$	t Değeri
13.5	0.9	1.28	9.84 $P < .01$

Tabloda da görüldüğü gibi deney ve kontrol gurupları arasındaki puan farkları .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Deney ve Kontrol guruplarının 'Gurup Çalışması'ndan aldıkları ön-son test puan farkları, aritmetik ortalamaları ve standart kaymaları Tablo- 6a da verilmiştir.

TABLO- 6a Deney ve Kontrol Guruplarının 'Gurup Çalışması'dan Aldıkları Ön-Son Test Puan Farkları.

DENEK	DENEY GURUBU	KONTROL GURUBU
1	3	2
2	2	2
3	3	1
4	3	3
5	3	3
6	3	3
7	3	1
8	3	2
9	3	2
10	1	2
TOPLAM	27	21
\bar{X}	2.7	2.1
S	0.67	0.56

Deneklerin 'Gurup Çalışması'ndan aldıkları ön-son test puan farkları görülmektedir. Farkın önemi t testi ile saptanacaktır.

Deney ve Kontrol guruplarına ait 'Gurup Çalışması' ön-son test puan farkları aritmetik ortalamaları ve bu ortalamaların standart hataları hesaplanarak iki gurup ortalaması ve ortalamaların standart hatalarına ait önem kontrolü Tablo- 6b de verilmiştir.

TABLO- 6b Deney ve Kontrol Guruplarının 'Gurup Çalışması'Ön-Son Test Puan Farkları Aritmetik Ortalamalar Karşılaştırılması.

DENEY GURUBU \bar{X}	KONTROL GURUBU \bar{X}	$S\bar{X} - \bar{x}$	t Değeri
2.7	2.1	0.94	0.68 P > .01

Tabloda da görüldüğü gibi deney ve kontrol gurupları arasındaki puan farkları .01 düzeyinde anlamsız bulunmuştur.

T A R T I Ş M A

Anaokuluna giden altı yaş gurubu çocukların enstruman eğitiminde nasıl bir yolun izlenmesi gerektiği bu araştırmanın konusu olmuştur. Okul öncesi toplu enstruman çalışmaları için çeşitli ülkeler, çeşitli yöntemler geliştirmişlerdir. Bu yöntemler incelendiğinde çizgi, şekil ve renk unsurlarının bulunduğu görülmektedir ve amaç hep aynıdır, müziğin evrensel dilinin tanıtılması (35,37,38).

Uygulanan yöntem geliştirilmeden önce çeşitli ülkelerin uygulamaları incelenmiş ve bu yöntemler birleştirilerek yeni bir yöntem^{ortaya} konulmaya çalışılmıştır. Hem renk, hem şekil, hem de çizgi bir arada kullanılmıştır. Renk ve şekil Orfeo Burattenti'den (27). Çizgi ise Hilmera'dan alınmıştır (35). Uygulanan yöntemin ağırlık merkezini notasyon çalışmaları oluşturmaktadır. Uygulamaya, melodikanın tanıtımı ve çizgiler aracılığı ile uzun, kısa sesler ele alınarak başlanmıştır. Yine uzun-kısa kavramlarından giderek dörtlük, sekizlik not değerleri ile dörtlük sus çalışılmıştır.

İlk aşamada müziğin en önemli sayılan ritm ögesi ele alınmış ve bu ögeye giriş olarak uzun-kısa kavramlarından yola çıkılmıştır. Uzun-kısa kavramı, seslere geçilmeden önce çocuğun çevresinde bulunan gözüyle görebildiği, dokunabildiği objelerden yararlanılarak tanıtılmış, bundan sonra kulağıyla uzun-kısa sesleri ayırd edebilmesi için ritm konusu müzik açısından ele alınmıştır. Çocuğun kulağıyla duyduğu uzun-kısa sesleri bu aşamada daha somut bir biçimde anlayabilmesi için de kısa ve uzun çizgilerden yararlanılmıştır.

Çizgilerle uzun ve kısa kavramı çocuk tarafından kavrandıktan ve bu çalışmalar yeterli düzeye ulaştıktan sonra hem ritm, hem de seslerin çocuklar tarafından kolaylıkla tanınabilecek renkli çiçeklere baş vurulmuş, uzun-kısa çizgilerle yapılan çalışmalar çiçeklerin saplarıyla bağdaştırılarak ritim çalışmalarının ikinci aşamasına geçilmiştir. Ayrıca ele alınan büyük ve küçük çiçeklerle de uzun-kısa kavramı daha da iyi pekiştirilmiştir.

Uzun-kısa seslerin melodika üzerindeki uygulamasına sol sesi ele alınarak başlanmıştır. Çocukların kendi yaratıları olan tekerleme ve saymacalar incelendiğinde, bu ezgilerin, sol ve etrafındaki yakın seslerden oluştuğu görülür. Bu nedenle sol sesinden başlanmış ve çocuğun kendi yaratıları olan tekerleme ve saymacalara ulaşmak üzere çalışmalar plânlanmıştır. Ayrıca bu yoldan çocuğun ilgisini çekmek ve çalgıyla birlikte çocuğun sırasında sesini de kullanma olanağı elde edilmiştir. Bu çocuktaki müzik zevk ve sevgisini yaygınlaştırmak ayrıca çalışmalarını ilgi çekici hale getirmek için düşünülmüştür. Melodikada sol sesi sağ elin işaret parmağı ile basılmaktadır. Genel olarak sağ elin daha dolay kullanılması ve özellikle işaret parmağının da tuşlara basmadaki rahatlık ve kolaylığı bu başlangıca neden olmuştur. Bunların yanında sol sesinin 5-6 yaş çocuğunun ses sınırları içinde alt ve üst registirin tam ortasında bulunması ses eğitimi açısından da tutarlı bir başlangıç olması, bu başlangıcın doğruluğuna güç katmıştır.

Tüm uzun ve kısa sürelerinin çalışmaları melodika üzerinde sol sesi ele alınarak geliştirilmiş, ayrıca bu çalışmaların topluca yürütülmesi için alıştırmaların üzerinde düzenlendiği çalışma panosundan yararlanılmıştır. Pano üzerindeki renkler aracılığı ile düzenlenen alıştırmaların çalınması ve çocuğun renkler aracılığı ile sürekli etkileşim içine girmesi sağlanmıştır.

Çiçek notalarla yapılan çalışmalar istenen düzeye ulaştınca çiçeklerin yaprakları kaldırılmış, gerçek notasyonun aynısı olan renkli notalar ortaya çıkmıştır. Bu aşamada nota yazısının üzerine yazıldığı porte ve sol anahtarı çocuğa tanıtılmıştır. Yine bu notalarla melodika- nın sesleri arasındaki bağ renklerle sürdürülmüştür.

Bu çalışmaların sonunda renkler birer birer kaldırılarak çocuğun gerçek solmizasyona geçişine bir hazırlık yapılmıştır.

Renk, şekil ve çizgi bütünlüğünden oluşturulan bu program, kendisine melodika sağlanan On çocuğa uygulanmış ve veriler Melodika ve Notasyon Eğitimi için Gerekli Becerileri Değerlendirme Formu ile toplanmıştır. Geliştirilen formun geçerliliği uzman kanısına dayanmaktadır. Güvenirliği ise 0.66 olarak hesaplanmıştır.

Değerlendirilen veriler ise ana başlıklara göre şöyle sıralanmaktadır.

Tablo- 2a ve 2b'de Deney ve kontrol guruplarının Melodika ve Notasyon Eğitimi için Gerekli Becerileri Değerlendirme Formundan aldıkları genel toplam ön-son test puanları ve önem kontrolü yapılmıştır. Deney ve kontrol guruplarının başlangıç puanları arasındaki 2 puanlık fark önemli görülmemiş, her iki gurubun da aynı düzeyde olduğu kabul edilmiştir. Son testlerde ise deney gurubunun toplam 269, kontrol gurubunun 99 puan aldığı görülmektedir. Bu puan farkları yapılan önem kontrolü ile anlamlı bulunmuştur.

Deney ve kontrol guruplarının verilen her iki eğitim yönteminde de etkilendiği görülmektedir. Ancak Melodika ve notasyon eğitiminde beklenen becerilerin geliştirilmesinde farklılık ortaya çıkmıştır. Beklenen davranışlar deney grubunda daha fazla görülmektedir. Bu nedenle uygulanan yöntemin altı yaş gurubu çocuklarında daha olumlu sonuç vermiş olduğu söylenebilir.

Tablo- 3a ve 3b'de Deney ve kontrol guruplarının, bağımlı de-ğişkenlerden 'Nefes' puanları incelenmiştir. Her iki gurubun da ön ve son test puan farkları aynıdır. Yapılan önem kontroluyla da aradaki fark anlamsız olarak bulunmuştur.

Deney ve kontrol gurupları verilen nefes eğitiminden yararlanmışlardır. Her iki eğitim yönteminde de nefes eğitimine yer verilmiş, doğal nefes, diafram nefesi çalışmaları yapılmıştır. Alınan sonuçlara göre nefes eğitimi konusunda iki yöntem arasında fark yoktur. Her iki gurupta da melodika tekniği için gerekli görülen nefes türü kazanılmıştır.

Tablo- 4a ve 4b'de Deney ve kontrol guruplarının 'Pozisyon'dan aldıkları ön-son test puan farkları değerlendirilmiş ve önem kontrolu yapılmıştır. Puanlar arası fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Kontrol gurubu ile deney gurubu pozisyon olarak farklı çalışma yolları benimsemişlerdir. Kontrol gurubu yalnızca dört parmağın düzeni ve yerleşmesi üzerinde durmuştur. Oysa deney gurubunda, sekiz parmak ve iki tetrakord da çalışmaya alınmıştır. Deney gurubu tüm programı uygulama süresinde sekiz parmak üzerinde çalışmış ancak kontrol gurubu aynı süreyi dört parmak için harcamıştır. Bu süre içinde deney gurubu sol el dört ve beşinci parmak ile sağ el beşinci parmağın yerleşmesi sırasında güçlük çekmiştir. Bu nedenle yapılan değerlendirmede deney ve kontrol gurubu arasındaki fark .05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Notasyon konusundaki bulgular ise Tablo 5a ve 5b'de görülmektedir. Her iki gurup da ön testten puan alamamışlardır. Her iki eğitim program uygulaması sonunda ortaya çıkan fark ise .01 düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Programda notasyon çalışmaları, ağırlığı en fazla olan çalışmalar olmuştur. Deney gurubuna geliştirilen yöntem uygulanmış, kontrol

gurubu ise doğrudan solmizasyon çalışmalarına başlamıştır. Son test uygulaması sırasında kontrol gurubunun çok az ses öğrendiği, beş sestten oluşan tekerleme ve saymaçaları kulaktan ezbere çaldıkları gözlenmiştir. Deney gurubu ise bir oktav üzerinde çalışmış, sekiz sesi de öğrenebilmiş, tanımadıkları bir parçayı deşifre edebilecek düzeye ulaşmışlardır. Renk, şekil ve çizgi bütünlüğünden oluşturulan bu eğitim programı altı yaş çocukları için geçerli bir yöntem olmaktadır. Eğitimin amacı, altı yaş çocuklarının notaya hazırlamak olarak saptanmış ve amacına ulaşmıştır.

Wirsching'de okul öncesi dönemde nota okumaya çeşitli grafik işaretlerle, çocukların hazırlanabileceğini, doğrudan solmizasyonla yapılan eğitimin çocuğun öğrenmesini güçleştireceğini belirtmiştir (24). Yapılan bu araştırmada Wirsching'in görüşünü desteklemektedir.

Table 6a ve 6b'de Deney ve kontrol guruplarının bağımlı değişkenlerden 'Gurup Çalışması'ndan aldıkları ön-son test puan farkları ile puan farklarının önem kontrolü görülmektedir. Denekler gurup çalışmasından ön testte hiç puan alamamışlardır. Son testte ise gurupların puanları birbirlerine yakındır ve bu fark anlamsız görülmüştür.

Toplu enstruman çalışmalarında önem verilen bir kriter olan gurup çalışmaları her iki eğitim yönteminde de üzerinde durulmuş ve guruplar bu çalışmalarda başarıya ulaşmışlardır.

Yapılan enstruman eğitiminin çocuğun zihinsel, motor ve sosyal gelişimine katkıda bulunduğu söylenebilir. Notasyon çalışmalarında renk, şekil ve çizgi ele alınmış ve çoğunlukla uzun-kısa kavramlarının ses ile birleştirilmesi üzerinde durulmuştur. Çiçeğin sapının uzun yada kısa olması ve çiçeklerin boyutlarının büyük veya küçük olması da sesin uzunluğu hakkında çocuğa fikir vermektedir. Renk ile, sesler birleştirilmeğe çalışılmış, renk kavramları ile sesler somutlaştırılmaya çalışılmıştır.

Kavramların yanısıra, çiçeklerin büyük yada küçük olduğunun algılanabilmesi, ezgi çalışmalarının pano yardımıyla bir bütün halinde ele alınıp parçalara ulaşılmaya çalışılması, çocuğun algısal gelişimine katkıda bulunabilecek çalışmalar olarak düşünülebilir. Ayrıca ezgisel yapı ve ezginin yürüyüşü de bu yolla incelenmektedir. Barnard Spodek ve Carl Orff'da bütünden parçalara doğru bir yol izlenmesi gerektiğini savunmaktadırlar (10,28).

Pozisyon çalışmaları çocuğun küçük kas gelişimine yardımcı olmaktadır. Parmakların bağımsız olarak hareket etmesi için pozisyon çalışmaları yararlı olabilmektedir. Bu çalışmalar, panodan gördüğünün çocuk tarafından tuşlardaki renklerle eşleştirmesinden başka el-göz işbirliğini kuvvetlendirici etkinlikler olmaktadır. Basınçlı, kontrollü diafram nefesinin oluşması için yapılan nefes çalışmaları ise çocuğun ciğerlerinin gelişimi için ve kalbe yük olmadan nefesli enstruman veya nefes kullanılan diğer etkinlikler için yararlı olacaktır.

Müzik eğitimi genelde birliği kuvvetlendirici ve pekiştirici çalışmaları içermektedir. Çünkü kişi müzik yaparken veya dinlerken her zaman bir gurubun üyesi olmaktadır (17). Bu nedenle okul öncesi ve okul çağında yapılan müzik eğitiminde toplu çalışmalara yer verilmektedir. Gurup çalışmaları çocuğun bir gurubun üyesi olmasını, birlik içinde başarıya ulaşma zevkini almasını ve bu sorumluluğu duymasını sağlamaktadır. Müziğin yapısındaki ses ve ritmin ise duyguları etkilediği bilinmektedir (14,16). Bu yolla çocuğun duygusal gelişimine katkıda bulunulmakta ve çocuğun engellemeler karşısında duyduğu gerilimi azaltmaktadır (12, 14). Bu nedenle gurup çalışmaları okul öncesinde arzu edilen tür çalışmalar olmaktadır.

Okul öncesi müzik eğitimi programlarının bir bölümünü oluşturan enstruman eğitiminde kullanılan enstrumanlar şu şekilde sınıflandırılabilir :

1) Ritm enstrumanları :

Ritm eğitimi ve melodi enstrumanlarının yardımcısı olarak kullanılan tür enstrumanlardır. Marakas, tef, ziller, çelik üçgen, trampet ve davullar bu guruba örnek olarak gösterilebilir.

2) Melodi enstrumanları :

Bir ezginin çalınmasına elverişli enstrumanlardır. Bu enstrumanlar kendi aralarında da sınıflanabilmektedir.

a- Melodi ritm enstrumanları :

Vurularak çalınan tür enstrumanlardır. Müzik eğitimcisi ve besteci Carl Orff tarafından müzik eğitimi için geliştirilmişlerdir (27). Bu enstrumanlara örnek olarak Xylofon, metelafon, glokenspil gösterilebilir.

Bu tür enstrumanlar ülkemizde üretilmediği ve sağlanması güç olduğundan yaygın biçimde kullanılamamaktadır.

b- Telli enstrumanlar:

Tellerine basılarak ve çekilerek çalınan enstrumanlardır. Küçük arp, mandolin, gitar, banço, santur bu gurubun örnekleridir.

Tellerinin sert olması ve çalmasıdaki güçlükleri nedeni ile bu tür enstrumanlar okul öncesinde yalnızca tanıtılmak amacıyla kullanılmaktadır.

c- Üflelemeli enstrumanlar :

Nefes aracılığı ile ses üreten enstrumanlardır. Melodika, armonika, blokflüt bu guruba girmektedir (20). Üflelemeli enstrumanlar okul öncesi eğitim programlarında en çok yer alan ve çocukların çalmasına elverişli enstrumanlardır.

Eğitim müzüğünde, müzik yapmaya yarayan en doğal, ekonomik ve en etkili araç insan sesidir. Doğru ve güzel şarkı söyleyebilmek için

düzenli ve basınçlı bir nefese gerek vardır. Tüm üflemeli enstrümanlar bu amaca hizmet etmektedirler. Melodika da üflemeli bir enstrüman olarak şarkı söylemeyi kolaylaştıran, düzenli nefesi geliştiren ve sağlayan bir enstrümandır. Az nefesle çalınabilir ve çocuğu yormaz. Akord istemeyen bir enstrümandır ve hem melodi çalabilecek hem de eşlik yapabilecek güçtedir (21). Ayrıca okul öncesi dönemde nefes çalışmaları çocukların ciğerlerinin kuvvetlenmesine yardımcı olmaktadır.

Melodikanın tüm özellikleri göz önünde bulundurularak melodika uygulamada kullanılan enstrüman olarak seçilmiştir.

Üflemeli enstrümanlar ve eğitimde kullanımı konusunda iki görüş ortaya atılmıştır. İlki, nefesli enstrümanların ağıza alınarak çalınması gerektiğinden bu enstrümanların enfeksiyon kaynağı olacağı bu nedenle okul öncesinde kullanılmaması gerektiğidir (10). İkinci görüş ise nefesli enstrümanların kullanılması gerektiği ancak her çocuğun bir enstrümanının veya bir ağızlığının bulunmasının enfeksiyonu önleyeceğini öne sürmektedir (20).

Her iki görüşde göz önünde bulundurularak, çalışmalara katılacak çocukların melodikasının olması istenmiştir. Bu melodikalar çocukların adlarına etiketlenmiş ve dolaplara kitlenmiştir. Ancak çalışma yapılacağı zaman melodikalar eğitici tarafından çocuklara verilmiş, çalışma sonunda enstrümanların bakımı yapıldıktan sonra tekrar dolaba kaldırılmıştır. Çalışma sırasında da çocukların birbirlerinin melodikalarını kullanmalarına izin verilmemiştir. Ayrıca neden kullanılmamaları gerektiğine ilişkin açıklama yapılmış ve eğitim verilmiştir.

Üflemeli enstrümanlar ve notasyon eğitimi anaokulu müzik eğitimi programlarında yer alması gereken çalışmalardır. Bu yolla çocuklar hem müziği öğrenebilecekler, hem de onun etkin olduğu alanlardan yararlanabileceklerdir.

Uygulanan ve amacına ulaşan notasyon eğitimi ile klavyeli enstrümanları tanıtmaya olanakları doğmaktadır. Tek veya grup çalışmalarında kullanılabilir. Böylece program dışı müzik etkinlikleri daha kolay ve daha çabuk ilerleyebilecektir.

S O N U Ç

Okul öncesi dönemde önemli yeri olan toplu enstrüman çalışmalarını yeni yeni ülkemizde yaygınlaşmaya başlamıştır. Yapılan çalışmalarda ise okul öncesi çocuklarına uygun bir notasyon yöntemi uygulanmamaktadır. Bu nedenle notasyon çalışmaları hiç yapılmamıştır. Bu gereksinim göz önünde bulundurularak bir yöntem geliştirilip 18 hafta süreyle uygulanmıştır. Aynı sürede uygulanan klasik yöntemle karşılaştırılmıştır. Önem kontrolü t testi ile yapılmıştır.

Alınan sonuçlar ise şöyledir :

1) Deney ve kontrol gruplarının Melodika ve Notasyon Eğitimi için Gerekli Becerileri Değerlendirme Formundan aldıkları toplam ön ve son test puan farkları anlamlı bulunmuştur.

2) Deney ve kontrol gruplarının bağımlı değişkenlerden 'Nefes'den aldıkları ön ve son test puan farkları anlamsız görülmüştür.

3) Deney ve kontrol gruplarının bağımlı değişkenlerden 'Pozisyon'dan aldıkları ön ve son test puan farkları $P > .01$ düzeyinde anlamsız, $P < .05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

4) Deney ve kontrol gruplarının bağımlı değişkenlerden 'Notasyon'dan aldıkları ön ve son test puan farkları anlamlı görülmüştür.

5) Deney ve kontrol gruplarının bağımlı değişkenlerden 'Grup Çalışmaları'ndan aldıkları ön ve son test puan farkları anlamsız bulunmuştur.

Ö N E R İ L E R

Okul öncesi dönemdeki çocuklara uygulanacak müzik çalışmaları kombine olarak ele alınmalıdır. Yani enstruman, ses, kulak eğitimi, dans, hareket ve dramatizasyon hep birlikte düşünülmelidir. Örneğin, enstruman çalışmaları kombine çalışmalar içinde ele alınırsa, çocuk daha renkli bir müzik çalışması içine girdiğinden dikkat süresi uzayabilir. Belli bir düzeye ulaşmış olan enstruman çalma becerisi, program içi ve program dışı çalışmaların da aynı görüş açısından ele alınmasında yarar vardır. Bir enstruman çalışması süresi içinde, tüm çalışma enstrumana ayrılmamalıdır. Bu süre içerisinde çocuk çaldığı şarkıyı söyler, ritmini vurur, çeşitli ritim araçlarıyla desteklenir, hareket, dans ve dramatizasyona da yer verilirse daha kolay başarıya ulaşılabilir.

Üç, dört yaşta, müziğin temel öğeleri gereği gibi ele alınıp çocuklar, istenen düzeye ulaştırılırsa, beş altı yaş çocuklarıyla yapılacak enstruman çalışmaları, notaya hazırlık aşamasından sonra gerçek notasyona ulaştırılabilir ve bu yaş dönemindeki çocuklar dörtlük ve sekizlik değerler içindeki bir notayı deşifre edebilecek düzeye varabilirler.

Enstruman çalışmalarında olumlu bir sonuca ulaşabilmek için çalışmalar, tek tek ve toplu bir biçimde yürütülmelidir. Tek çalışmalarda çocuğun bireysel kusurları ortadan kaldırılabilceği gibi tek çalışmalar çocukta güven duygusunun gelişimine katkıda bulunabilir. Toplu çalışmalarda çocuk topluluk içindeki sorumluluğu daha bilinçli biçimde duyar, birlikte iş yapmanın zevkine de varabilir.

Bu tür bir araştırma tekrarlanmak istendiğinde örneklem sayısını fazlalaştırmak, daha çok enstruman guruplarından veriler toplamak araştırmanın sonuçlarının daha geçerli olmasını sağlayacağından yararlı olacaktır.

İlk kez geliştirilen ve uygulanan Melodika ve Notasyon Eğitimi İçin Gerekli Becerileri Değerlendirme Formunun kriterlerinin ele alınarak geçerliliği ve güvenilirliği üzerinde çalışıldıktan, sonra kullanılması, verililerin daha geçerli olmasını sağlayacaktır.

Ö Z E T

Anaokuluna giden altı yaş gurubu çocuklarının enstruman eğitiminde nasıl bir yolun izlenmesi gerektiği bu araştırmanın konusu olmuştur. Enstruman eğitiminin gerçekleştirilmesi için renk, şekil ve çizgi bütünlüğünden oluşan bir yöntem geliştirilmiş ve halen uygulanmakta olan klasik yöntemle karşılaştırılarak altı yaş gurubu enstruman eğitimi için uygun yöntemi saptamak bu araştırmanın amacı olmuştur.

Araştırmada deneysel yöntem kullanılmış, evren olarak Ankara çalışılmıştır. Örneklem ise Hacettepe Uygulamalı Anaokulu ve Zübeyde Hanım Anaokulundan seçilerek oluşturulmuştur. Her iki anaokulunda da melodika çalışmasına olanak tanınması nedeniyle seçilmiştir. Örneklem beş yaşını bitirip altı yaşından gün almış ve kendisine melodika sağlanmış 20 çocuktan oluşmaktadır. Hacettepe Uygulamalı Anaokulundan seçilen 10 çocuk deney, Zübeyde Hanım Anaokulundan seçilen 10 çocuk ise kontrol gurubunu oluşturmuştur.

Veriler geliştirilen, Melodika ve Notasyon Eğitimi için Gerekli Becerileri Değerlendirme Formu ile toplanmış ve puanlanmıştır. Toplanan bu veriler tablolar haline getirilerek puan farkları ortaya çıkarılmıştır. Puan farklarının önem kontrolü ise t testi ile yapılmıştır.

Alınan sonuçlar ise şöyledir : Deney ve kontrol guruplarının Melodika ve Notasyon Eğitimi için Gerekli Becerileri Değerlendirme Formundan aldıkları toplam puan farkları anlamlıdır. Uygulanan yöntem klasik yöntemle oranla altı yaş kesimine daha uygundur.

Bağımlı değişkenlerden, nefes ve gurup çalışmalarından alınan puan farkları anlamsız bulunmuştur. Her iki eğitim yönteminin bu değişkenler açısından farkı yoktur. Pozisyon ise $P > .01$ düzeyinde anlamsız, $P < .05$ düzeyinde ise anlamlı bulunmuştur. Klâsik yöntem yalnızca bir tetrakord tekniği üzerinde durmuştur, oysa uygulanan yöntemde her iki tetrakordda ele alındığından bu fark ortaya çıkmıştır. Eğitim programının ağırlık merkezini oluşturan notasyon konusunda alınan puan farkları anlamlı bulunmuştur. Eğitim programları bu değişkende farklılık göstermiş ve uygulanan yöntemin altı yaş çocukları için uygun olduğu bulunmuştur.

K A Y N A K L A R

- 1) Egüz, S., Aydınlan, Z.: Şarkılarla Müzik Eğitimi. Helvacıoğlu Yayın-
evi, İstanbul, 1967.
- 2) Ünal, S.: Basılmamış Ders Notları. 1978.
- 3) Kwabena, N.: The Place of the Young Musicians In Community Life. Music
Education In The Modern World. Progress Publishers, Moscow,
39, 1974.
- 4) Friedemann, L.: Kinder Spielen Mit Klagen Und Tönen. Mösseler Verlag
Wolfenbüttel, Zürich, 1971.
- 5) Moog, H.: Das Musikerleben des Vorschulpflichtigen Kindes. B Schott's
* Shöne, Mainz, 1970.
- 6) Yönetken, H.B.: Okulda Müzik Öğretimi ve Öğretim Metodları. Milli
Eğitim Basımevi, İstanbul, 1952.
- 7) Slack, R.: The Role of Music in the Lives of Children and Young.
People. Music Education In The Modern World. Progress
Publishers, Moscow, 252, 1974.
- 8) San, J.: Sanatsal Yaratma Çocukta Yaratıcılık. Türkiye İş Bankası
Kültür Yayınları. Sosyal felsefi 17, Ankara, 1977.
- 9) Koblevisky, D.: Principles of Music Education. Music Education In
The Modern World. Progress Publishers, Moscow, 27, 1974.
- 10) Spodek, B.: Teaching In Early Years. Prentice-Hall Inc, Englewood
Cliffs, New Jersey, 1972.

- 11) Ernest, K.: Education of The Music Teacher. Music Education In The Modern World. Progress Publishers, Moscow, 51, 1974.
- 12) Okyay E.: Okul Öncesi Müzik Eğitimi İlkeleri. Kültür Bakanlığı Broşürleri. 1, 1, 1978.
- 13) Egüz, S.: Basılmamış Ders Notları. 1977-1978.
- 14) Sarai, T.: The Role of Music In The Life of Children and Young People. Music Education In Modern World. Progress Publishers, Moscow, 267, 1974.
- 15) Forrai, K.: Preschool Music Education. Music Education In The Modern World. Progress Publishers, Moscow, 257, 1974.
- 16) Pougatrkov, E.E.: Music Education In Kindergarten. Music Education In The Modern World. Progress, Moscow, 267, 1974.
- 17) Mikalyi, G.: Development of Reading Writing and Counting Skills in six-year-old Peoples in General Education Schools with Music Tutıon. Music Education In The Modern World. Progress Publishers, Moscow, 260, 1974.
- 18) Seashore, E.C.: Psychology of Music. Dover Publications Inc., New York, 1967.
- 19) Arnold, A.: Your Childs Play. Pan Books Ltd, London, 1975.
- 20) Bankworth, A.: Voices And Instruments. Hart-Davis Educational Ltd., London, 1978.
- 21) Egüz, S., Egüz, N.: Yeni Melodika Metodu I. Doğuş Ltd. Şti, Ankara, 1977.
- 22) Egüz, S.: Toplu Ses Eğitimi I Temel Konular. Ayyıldız Matbaası A.Ş., Ankara, 1976.

- 23) Seefeldt, C.: Curriculum for The Pre-school Primary Child. Charles E. Merrill Pub. Ca., Colombus, Ohio, 1976.
- 24) Wirsching G.: Unsere Singfibel. Ernest Klett Verlag, Stuttgart, 1974.
- 25) Willig, C.J.: Music Making and Young Children. Music Education In The Modern World. Progress Publishers, Moscow, 255, 1974.
- 26) Lipska, E.: Current Programmes and Research In Music Education In Polish Kindergartens. Music Education In The Modern World. Progress Publishers, Moscow, 289, 1974.
- 27) Burattini, O.: Nel Giardino Della Musica. Edizioni Berben, Ancona, 1972.
- 28) Keller, W.: The Orff Schulwerk and It's International Significance. Music Education In The Modern World. Progress Publishers, Moscow, 189, 1974.
- 29) Okyay, E.: Okul Müzik Eğitimi. Üç Er Matbaacılık Ltd., Ankara, 1969.
- 30) Rabasch, E.: Musik Band I. Verlag Moritz Diesterweg, Bulin, 1963.
- 31) Fontana, D.: The Education of the Young Child. Open Books Publishing Limited, London, 1978.
- 32) Egüz, S., Aydınantın Z.: Müzik Eğitimi Klavuzu. Doğu Matbaacılık ve Ticaret Ltd. Şti., Ankara, 1966.
- 33) Mabus, E.L.: Music For Tiny Tots. Exposition Press, New York, 1977.
- 34) Ünal, S.: Blokflüt Çalışıyorum. Canoğlu Basımevi, Ankara, 1977.
- 35) Hilmera, O.: Klicek. Ceshosloveske Grafiche Unie a.s. Praha, 1936.

- 36) Çalışır, F.: Çalgı Bilgisi. İş Matbaacılık Ticaret, Ankara, 1969.
- 37) Egüz, S., Aydınlan, Z.: İlkokulda Müzik Eğitimi. Helvacıoğlu Yayınevi, İstanbul, 1972.
- 38) Burattini, O.: La Musica Ciocando. Edizioni Berben, Ancona, 1974.
- 39) Leonard, C., Krone, B.P., Wolfe, J., Fulleron, M.: Discovering Music Together, Follet. Publishing Company, Chicago, 1967.
- 40) Sükan, Z.: Okul Öncesi Eğitimi El Kitabı. Redhouse Yayınevi, İstanbul, 1978.

Melodika ve notasyon eğitimi için gerekli becerileri değerlendirme formu Melodika tekniği ve geliştirilen notasyon programı gözönüne alınarak dört bölümden oluşturulmuştur.

I.BÖLÜM : Nefes

Üflemeli enstrümanlardan biri olan melodikanın zorlanmadan çalınabilmesi için nefes unsuru önemlidir. Bir müzik cümlesinin bir nefeste çalınabilmesi ancak basınçlı ve düzenli boşalabilen nefesle olasıdır. Bunu gerçekleştirebilecek olan da diafram nefesidir.

Nefes, bölümü iki kriterden oluşmaktadır. İlki diafram nefesinin kullanılmasıdır. Kişinin aldığı doğal nefes diafram nefesidir, enstrümanın kullanımı sırasında da bu nefesin kullanılması beklenmektedir. İkinci kriter ise bir müzik cümlesinin bir nefeste çalınabilmesidir. Repertuara alınan parçalar da, bir müzik cümlesi 3-8 sestem oluşmaktadır. Bu cümlelerin bir tek nefeste çalınması beklenmektedir. Cümlenin ortasında alınan nefes, konuşmada da olduğu gibi, anlamı bozacağından arzu edilmemektedir. Çocuğun bir cümleyi algılayabilmesi, müziği anlamasını kolaylaştıracağından önemli olmaktadır.

II. BÖLÜM : Pozisyon.

Melodikanın çalınmasını kolaylaştıran kurallar gözönünde bulundurularak bu bölüm geliştirilmiştir. Bölüm 11 kriterden oluşmaktadır ve tutuş parmakların durumunu içermektedir.

Kriterlerin ilk dört tanesi melodikanın tutuşu, diğerleri ise melodikanın çalınış tekniği, parmak pozisyonu ile ilgilidir. Her parmağın ayrı bir görevi vardır. Parmakların her birinin bağımsız olarak çalışabilmesi, tutuş ve parmak pozisyonu bozulmadan melodikanın teknik olarak kullanılmasını içermektedir.

III. BÖLÜM : Notasyon

Nota okuma ve notayla bir şarkının çalınabilmesi ve uygulanan yöntemin ölçümü için geliştirilen kriterlerden oluşmaktadır.

Bu bölümde onyedi kriter bulunmaktadır. İlk yedi kriter ses ile notanın eşleştirip, eşleştirilememesi ile ilgilidir. 8 ve 9 uncu kriterler, notayı izleyebilmesi ve bilinçli olarak çalabilmesini ölçmeye çalışmaktadır. 10 uncu kriter solmizasyona geçmeden önce, hiç tanımadığı bir parçayı ilk bakışta ve ilk çalışta çalıp çalamadığı ile ilgilidir. İlk çalışın hatasız olması sözkonusu değildir. Ancak ritmi doğru algılayabilmesi, sesleri bulabilmesi önemli olmaktadır. Kalan yedi kriter ise solmizasyona geçildikten sonra notanın yeri ve ismiyle bilip bilmediğini saptamak üzere geliştirilmiştir.

IV. BÖLÜM : Gurup Çalışması

Toplu olarak yürütülen enstruman çalışmalarında birlikte çalma, birlikte başlayıp, birlikte, ritm kalıbında ve parçanın hızında gurup bireylerinin birbiriyle uyum içinde olması gerekmektedir. Bu nedenle toplu çalışmalarda gurup çalışması önemli olmaktadır.

Bu bölüm üç kriterden oluşmaktadır ve çocuğun bir gurubun üyesi olarak guruba uyumunu ölçmeye çalışmaktadır.

MELODİKA ve NOTASYON EĞİTİMİ İÇİN GEREKLİ BECERİLERİ
DEĞERLENDİRME FORMUNUN ÇOCUĞA VERİLİŞİ

Çocuktan melodikasını tutması istenir. Daha sonra sırayla tüm parmaklarını basarak do major gamını yapması beklenir.

'Şimdi sen melodikayı çalmaya hazırlan, parmaklarını yerleştir ve tek tek tüm parmaklarını basarak bana çal.

Çocuk bu işlemi tamamlarken formu uygulayan, nefes ve pozisyon bölümünde belirtilen tüm kriterleri gözleyebilecektir. Çocuk gamı yaparken diafram nefesini kullanıp kullanamaması, müzik cümlesini çalıp çalamadığı gözlenir. Bir gam çeşitli cümleler halinde çalınabilmektedir. Örneğin, Sekiz sesin bir nefeste çalınması bir cümle olmaktadır. 8 sesin ikiye bölünerek dört sesin bir nefeste, kalan dört sesinde bir nefeste çalınması yine cümle çalınışı anlamına gelmektedir.

Notasyon bölümü için iki tane tek ölçüden oluşan notalar bulunmaktadır. Her ikisi de aynı seslerden oluşmaktadır. Birincisi uygulanan yöntemin ikinci basamağında, diğeri ise solmizasyona göre hazırlanmıştır. Bunlar çocuğa gösterilerek 'Sen bunlar nedir biliyor musun!?'

'Hangisini biliyorsun?'

'Bunun ismini de biliyor musun?'

'Peki bu hangi sestir, melodikadan o sesi bana çalabilirmisin?'

Soruları yöneltilir ve alınan cevaplara göre kriterler değerlendirilir.

Gurup çalışmasının değerlendirilmesi ise ilk uzun ve kısa sesler tanııldıktan sonra birlikte yapılan ilk çalışmada çocukların tek tek gözlenmesi sonucu ortaya çıkabilecektir.

Uygulama sırasında kriterler (+) ve (-) şeklinde değerlendirilir.

P U A N L A M A

Çocuğa sözel uyarılar verildikten sonra kriterler gözden geçirilip tepkileri (+) olumlu, (-) olumsuz olarak değerlendirilir. (+) 1, (-) ise 0 puan olarak değerlendirilir. Toplam 33 kriter olduğundan çocuk en fazla 33 puan alabilir. Bu çocuğun toplam genel puanıdır.

Bölümler daha sonra ele alınarak her alt bölümden aldığı puanlar, (+) ve (-) değerlerine göre hesaplanıp alt bölüm puanları da hesaplanır.

DEĞERLENDİRME FORMU

Deneğin Adı Soyadı :

Yaşı :

Uygulandığı Tarih :

+ : Biliyor = 1

- : Bilmiyor= 0

Kontrul gurubu

Deney gurubu

KRİTERLER	ÖN TEST	SON TEST
A NEFES		
1. Diafram nefesini kullanabiliyor		
2. Bir müzik cümlesini düzenli boşaltarak tek nefeste çalabiliyor.		
B POZİSYON		
1. Melodikayı doğru tutabiliyor(bir yere dayamadan)		
2. Melodikayı ağıza doğru yerleştiriyor (dudak arası)		
3. Parmakların duruş pozisyonunu gösteriyor		
4. Sağ elinin işaret parmağının pozisyonu bozulmadan kullanabiliyor.		
5. Sağ el orta parmağını pozisyonu bozmadan kullanıyor.		
6. Sağ el yüzük parmağını pozisyonu bozmadan kullanıyor.		
7. Sağ el küçük parmağını pozisyonu bozmadan kullanıyor.		
8. Sol el küçük parmağını pozisyonu bozmadan kullanıyor.		
9. Sol el yüzük parmağını pozisyonu bozmadan kullanıyor.		
10. Sol el orta parmağın pozisyonu bozmadan kullanıyor.		
11. Sol el işaret parmağını pozisyonu bozmadan kullanıyor.		

KRİTERLER	ÖN TEST	SON TEST
C. NOTASYON		
1. Tek bir sesi tanıyabiliyor.		
2. İki sesi tanıyabiliyor.		
3. Üç sesi tanıyabiliyor.		
4. Dört sesi tanıyabiliyor.		
5. Beş sesi tanıyabiliyor.		
6. Altı sesi tanıyabiliyor.		
7. Yedi sesi tanıyabiliyor.		
8. Çaldığı parçayı notadan izleyebiliyor.		
9. Notanın istenen herhangi bir yerinde durabiliyor ve gösterilen yerden devam edebiliyor.		
10. Deşifre yapabiliyor.		
11. Bir notanın ismini biliyor.		
12. İki notanın ismini biliyor.		
13. Üç notanın ismini biliyor.		
14. Dört notanın ismini biliyor.		
15. Beş notanın ismini biliyor.		
16. Altı notanın ismini biliyor.		
17. Yedi notanın ismini biliyor.		
D. GURUP ÇALIŞMALARI		
1. Gurupla birlikte çalabiliyor.		
2. Guruptan koptuğu yerde notadan bakarak tekrar guruba katılabiliyor.		
3. Verilen ritme ve hıza uyabiliyor.		

EĞİTİM PROGRAMININ UYGULAMA BASAMAKLARI

1) Melodikanın tanıtılması çalgı hakkında bilginin verilmesi,
'Herkesin melodikasının üzerine isimlerini yazdım, herkese
şimdi melodikasını vereceğim.

'Melodikalarınızı çok dikkatli kullanmanız gerekir, çünkü çok
hassas bir enstrumandır. Bir yere çarparsanız veya yere düşürürseniz kırılır ve bir daha melodikanızı kullanamazsınız onun için çok dikkat etmeniz gerekir.

'Herkes kendi melodikasını kendisinin çalması gerekir, eğer bir başka arkadaşınızın çalmasına izin verirseniz hasta olabilirsiniz. Bu nedenle herkes kendi melodikasını tanımalıdır ve başkasının melodikası çalmamalı ve çaldırmamaya dikkat etmelidir.

'Şimdi herkes kendi melodikası ile istediği herhangi bir şeyi çalabilir ve çalışabilir.

2) Melodikadaki uzun ve kısa seslerin tanıtılması :

'Panomuzda iki tane çizgi var (Bunlardan kırmızı olanı kısa, yeşil olanı uzundur). Hangisi kısa ?'

'Peki, panodaki çizgilerden hangisi uzun'

'Peki, şimdi Şentürk ile ikimiz yan yana duralım, hangimiz kısasa?'

'Güzel

'Şimdi ben size melodikamla bazı sesler basacağım (Bir kısa bir uzun). Bunlarda uzun ve kısa seslerdir. Şimdi çaldığım seslerden hangisinin kısa, hangisinin uzun olduğunu siz bana söyleyin.'

'Şimdi, hep birlikte bir kısa, bir uzun çalalım, bunu sağ elimizin işaret parmağı ile yapalım.

'Güzel, şimdi de tüm seslere birlikte sırayla bir kısa, bir uzun basalım, birlikte yapmaya dikkat edelim'.

'Evet şimdi iki kısa, bir uzun çalarak aynı şeyi yapalım.'

'Bir uzun, iki kısa çalalım. Çalarken benim el vuruşuma dikkat etmelisiniz ki birlikte çalmaya başlayıp birlikte bitirebilelim.'

3) Pozisyon yerleştirme ve sol sesinin tanıtılması :

'Geçen çalışmamızda bu çizgilerle melodikadaki sesleri çalmıştık, şimdi bu çizgilerin üzerine birer çiçek koyalım ve çiçekleri çalalım.'

'Bu çiçek diğerine oranla nasıldır?, kısası?, küçük mü?'

'Doğru, küçük çiçek kısa çizginin üzerinde peki bu çiçeği nasıl çalarız, kısası uzunmu?'

'Evet bir kısa, bir uzun benim gösterdiğim çiçeklere göre çalalım.'

'Şimdi bu turuncu çiçekleri çalalım çiçeklerin renginin aynısı sizin melodikalarınızın tuşlarından birinde var. Bu tuşa sağ elimizin işaret parmağını koyacağız ve onunla çalacağız. Diğer parmaklarınız benim size gösterdiğim şekilde durmalı ve yalnızca turuncu tuşun üstündeki parmağınız basmalı?'

'Herkesin yanına gelip hepinizin melodikanızı nasıl tuttuğunuza bakacağım.'

'Şimdi turuncu parmağınızı bu çiçeklere göre basın, bu arada benim el vuruşuma da dikkat edin lütfen.'

4) Sol sesi ve turuncu çiçeğin tanıtılması.

'Turuncu çiçeklerinizi çalarak bu günkü çalışmamıza başlayalım.'

'Güzel.'

'Bu turuncuların arasına bir beyaz koyalım.'

'İyice bakalım acaba turuncu çiçekle bu beyaz çiçek arasında ne fark var?'

'Evet doğru, biz bu turuncu çiçeğin aslında ortasını çalıyoruz.'

'Dikkat ederseniz tuşunuzun rengi ile çiçeğin ortası aynı renktedir.'

'Oysa bu çiçeğin ortası yok. O halde bu çiçeği nasıl çalacağız ?'

'Evet, çalmayacağız, çalamayız çünkü ortası yok.'

'Peki ne kadar çalmayacağız, bunu görünce ne kadar susacağız ?'

'Bu çiçekte bir büyük çiçek kadar, bir büyük çiçeği ne kadar uzunlukta çalışırsak, bu beyaz çiçekte de o kadar susacağız.'

'Bir kere deneyelim.'

'Benim elime dikkat ederseniz birlikte çalabilir ve birlikte susabiliriz.'

5) Lâ sesi ve mavi çiçeğin tanıtılması :

'Bu çalışmada panoda gördüğünüz şarkıyı çalışacağız.'

'İlk önce ben size çalayım, siz dinleyin bakalım tanıyabilecek misiniz?'

'Evet kayıkçı tekerlemesi.'

'Birlikte çalmayı deneyelim !'

'Evet, şimdi daha güzel çalabilmeniz için bazı alıştırmalar yapmalıyız!'

'Hepiniz yere yatınız ve ellerinizi karnınıza koyunuz!'

'Nefes alırken nasıl oluyor!'

'Bundan sonra nefes alırken karnınızın şişmesine dikkat edin, sağın omuzlarınızı kaldırmayın!'

'Şimdi nefesinizi tutun ve ayağa kalkar kalkmaz nefesinizi 'ts' diye verin. Bakın şöyle !'

'Şimdi de nefesinizi demin yaptığınız gibi alın: Herkes ellerini karnına koyup kontrol etsin. İki kez benim yaptığım gibi 'ts' olarak verin!'

'Şimdi tekrar melodikalarınızı elinize alın ve parçayı demin kullandığınız nefesle çalmaya çalışın!'

'Yumuşak nefes verin, ve iki tane aynı çiçek yanyana ise iki kere tuşa basmanıza gerek yok, nefesinizle bunu başarabilirsiniz. Bir kere ben size öyle çalayım !'

'Evet kayıkçı şarkısındaki iki mavi çiçek yanyana, bunları öyle çalalım!

'Şimdi kayıkçı oyununu birlikte oynayalım. Melodikalarınızı bırakın ve ortada toplanın!

'Evet, oyunumuzdan sonra son olarak bir kere daha çalalım !

6) Si sesi ve sarı çiçeğin tanıtılması :

'Herkes melodikasını bırakıp ortaya toplansın ve bir daire olun!

'Şimdi yağ satarım oyununu oynayalım!

'Oynadığımız bu oyunun şarkısını çalmak istermisiniz!

'Şimdi çalmayı deneyelim, benim elime dikkat edin lütfen!

'Bu sefer panomuzda değişiklik görüyorsunuz ?'

'Evet burada bazı çizgiler var.'

'Bu çizgiler çiçeklerin odalarıdır. Nasıl bizim melodika çalıştığımız bir odamız var, bu çiçeklerin de odaları var. Çizgiler çiçeklerin odalarını belirlemektedir. Bu odalar çizginin başında anahtarı olmazsa açılmaz ve kilitli kalır, bu nedenle başına bir anahtar koyuyoruz!

'Şimdi anahtarınızı koyduğunuza göre çalabiliriz.'

'Birde sizi tek tek dinleyeyim !

7) Do sesi ve siyah çiçeğin tanıtılması :

'Bu gün yeni bir ses ve çiçeği tanıyacağız ancak tanımadan önce nefesinizi, kontrol edelim !

'Şimdi ellerinizi karnımıza koyalım, nefesinizi kontrol edelim ve elimizde bir balon olduğunu düşünelim ve balonumuzu şişirelim !

'Balonunuz patladı ?

'Şimdi 'ts' konsonu ile uzun bir nefes verelim!

'İki, üç ve beş kez arka arkaya kısa nefesimizi yine 'ts' verelim!

'Evet artık melodikalarımızı alabiliriz!

'Bir kere parçayı baştan sona ben size çalayım!

'Evet şimdi yavaş yavaş birlikte deneyebiliriz!

'Şimdi ikişer, ikişer çalalım, benim elime dikkat ediniz lütfen!

'Bu şarkının ismini koymamışlar, isterseniz biz bir isim bulalım.

Bir dahaki çalışmaya kadar bir isim düşünün!

8) Pozisyon ve ikinci tetrakordun yerleşmesi :

'Bir önceki çalışmamızda çaldığımız şarkıya bir isim bulabildiniz mi ?'

'Evet Gül şarkısı mı olsun yoksa bebek şarkısı mı olsun ?'

'Peki, kimler gül şarkısı olsun istiyor?, bebek şarkısı olsun istiyenler.?'

'Şarkımızın ismi gül şarkısı oldu'

'Bu gün gül şarkımızı çalarak başlayalım, sonra başka bir şarkı çalacağız.'

'Evet bu şarkı da isimsiz ancak, bazı şarkılar yalnız bir enstrümanla çalınır onun sözleri ve ismi olmayabilir. Bu şarkımızda öyle !

'Bir kez çalmayı deneyelim!

'Önce buraya kadar (iki ölçü)'

'Evet şimdi de sonraki leri buraya kadar çalalım!

'Şimdi baştan çaldığımız yere gelelim!

'Zaten bundan sonraki kısım baştaki çaldığımızla aynı, o halde hepsini birden çalabiliriz!

'Evet şimdi teker, teker bana çalınız lütfen!

'Son olarak hep beraber bu yeni şarkımızı çalalım. Benim elimle birlikte başlayıp birlikte bitirmeye dikkat edelim lütfen!

10) Fa sesi ve yeşil çiçeğin tanıtılması :

'Bu gün artık diğer elimizi de kullanmaya başlayacağız !

'Şimdi ellerinizi güzelce melodikanıza yerleştirin!

'Evet, yeşil tuşunuza hangi parmağınız geliyor?'

'Evet, sol elinizin küçük parmağı!

'Şimdi. Avcılar şarkısını öğreneceğiz. İlk önce isterseniz sözlerini öğrenelim!

'Şimdi ben size çalayım ve sizde benimle bu şarkıyı söyleyin!

'Artık bu şarkıyı birlikte çalabiliriz!

'Güzel, hemen çaldınız, şimdi bir yarışma yapalım. İki guruba ayrılalım, bir gurup çalarken, diğer gurup dinlesin hangi gurup daha hatasız çalarsa o guruba bir puan verelim!

'Şimdi de son kez birlikte en güzel şekilde çalalım!

10) Mi sesi ve kahverengi çiçeğin tanıtılması :

'Bu gün bildiğiniz bir şarkıyı çalışacağız adı tanışma!

'Şimdi bir oyunla bunu oynayalım, ortada halka olun, ortaya biriniz gelsin elini uzatarak dön ve birisine doğru dur. Karşında kim varsa onun ismini başa koyarak şarkıyı söyle!

'Bu oyunu siz oynarken bende size melodika ile eşlik yapayım!

'Evet, şimdi çalışmaya başlayabiliriz!

'Ama önce biraz dinlenip uzun bir nefesle melodikalarınızı nasıl çalacağımızı gösterelim!

'Evet şimdi kısa kısa beş nefes verelim!

'Bunu altıya çıkartalım!

'Evet artık tanışma şarkısını çalmaya başlayabiliriz!

'Şimdi tek tek sizi dinleyeceğim!

'Son kez hep birlikte çalalım, elime dikkat edin lütfen!

11) Re sesi ve pembe çiçeğin tanıtılması :

'Bu günkü şarkımızın ismi 'annem!

'Size bir kez bu şarkıyı söyleyeyim, severseniz anneler gününde annenize söylersiniz, arkadaşlarınıza da öğretebilirsiniz!

'Şimdi parmaklarınızı yerinde mi diye kontrol ediniz!

'Pembe rengimiz orta parmağınıza geliyor, orta parmağınız yalnızca bu tuşa basmalıdır!

'Evet bir kez yavaş yavaş, birlikte çalmaya çalışalım!

'Şimdi sizi tek tek dinleyeyim.

'Son olarak birlikte çalalım !

12) Do sesi ve siyah çiçeğin tanıtılması :

'Hepimiz yine halka olalım, hepimizin önünde bir ağaç var ağacın dalına tutunup aşağıya sallanalım sonra yere atlayalım !

'Yere atlarken nefesimizi olduğu gibi boşaltalım !

'Şimdi uzun bir nefes verelim. Ancak nefesimizi kontrol etmeyi unutmayalım .

'Evet şimdi yedi kez kısa nefes verelim!

'Bu nefesleri biraz daha çabuklaştıralım!

'Şimdi melodikalarınızı alın bu şarkıyı çalmaya çalışalım bakalım tanıyabilecek misiniz ?'

'Evet bu okul şarkısı!'

'Şimdi iki guruba ayrılalım, bir gurup şarkıyı çalarken, diğer gurup şarkıyı söylesin!'

'Evet son kez hep birlikte dikkatlice bu şarkıyı çalalım!

13) Porteye geçiş ve renkli nota yazısının oluşması :

'Bundan önce hep çiçeklerimizi, çiçeklerimizin ortalarını çalmıştık. Ama sonbahar gelmiş gibi çiçeklerimizin yaprakları döküldü ortası olanların ortaları ve sapları kaldı. Ortası olmayan beyaz çiçeğimizin ise yalnızca sapı kaldı!

'Başka ne değişiklikler görüyorsunuz ?'

'Evet çizgilerimiz fazlalaştı, kaç tane oldu ?'

'Evet anahtarımız değişti artık anahtarımızın adı da var, sol anahtarı!

'Şimdi kayıkçı tekerlemesini böyle çalmaya çalışalım!

'Evet yağmur şarkısında kısa çalmanız gereken çiçekler vardı. Burada ise onların tek yaprağı kalmış, tek yapraklı notalarımızı kısa çalacağız sakın unutmayın olur mu?!

14) Çiçek renklerinin kapatılması :

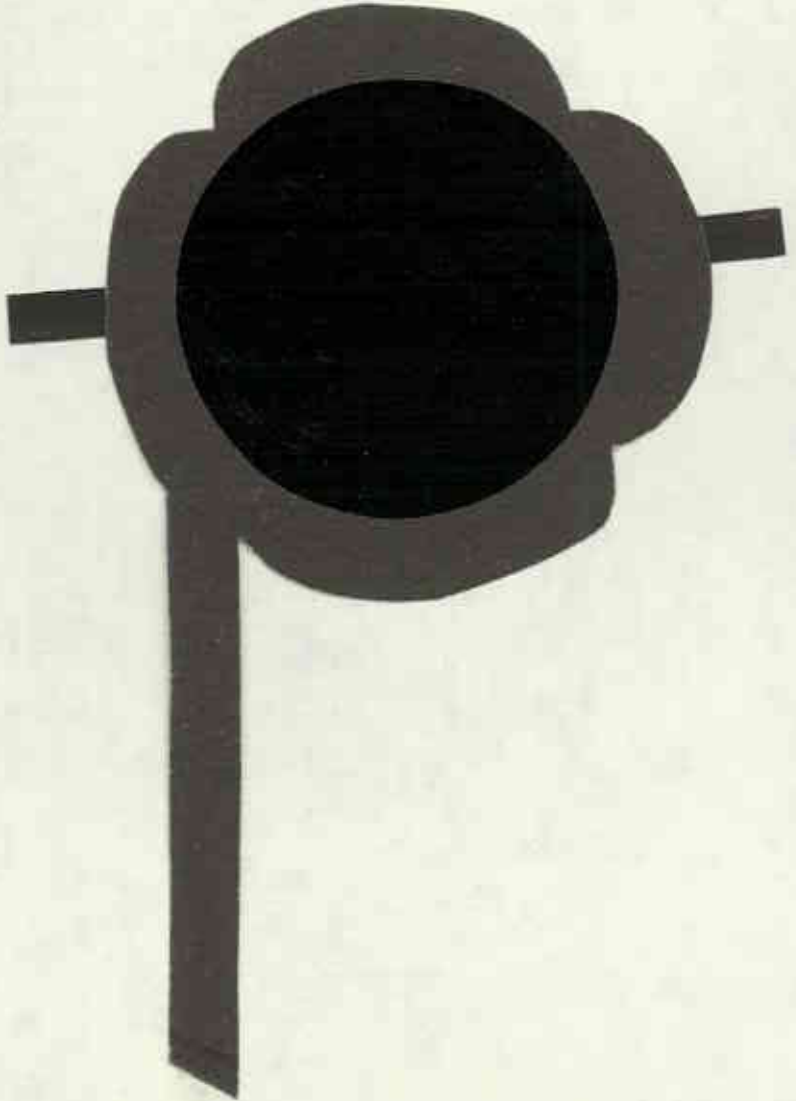
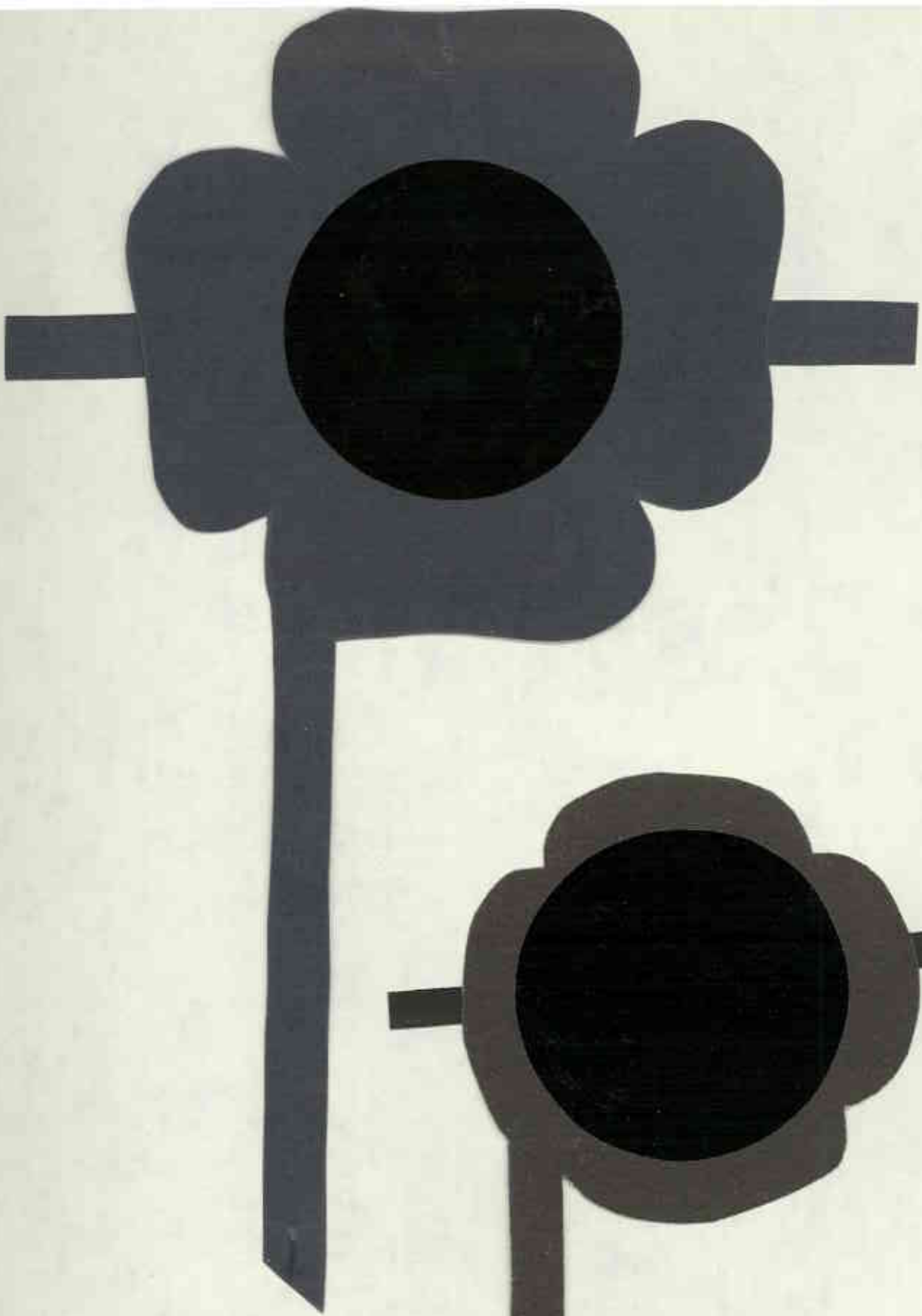
'Bu çaldığımız şarkılardan ilki 'Kayıkçı' bir kez bunu çalalım.

'Şimdi turuncuların hepsini kapatıyorum!

'Peki mavileride kapatınca acaba yine çalabilecek misiniz ?'

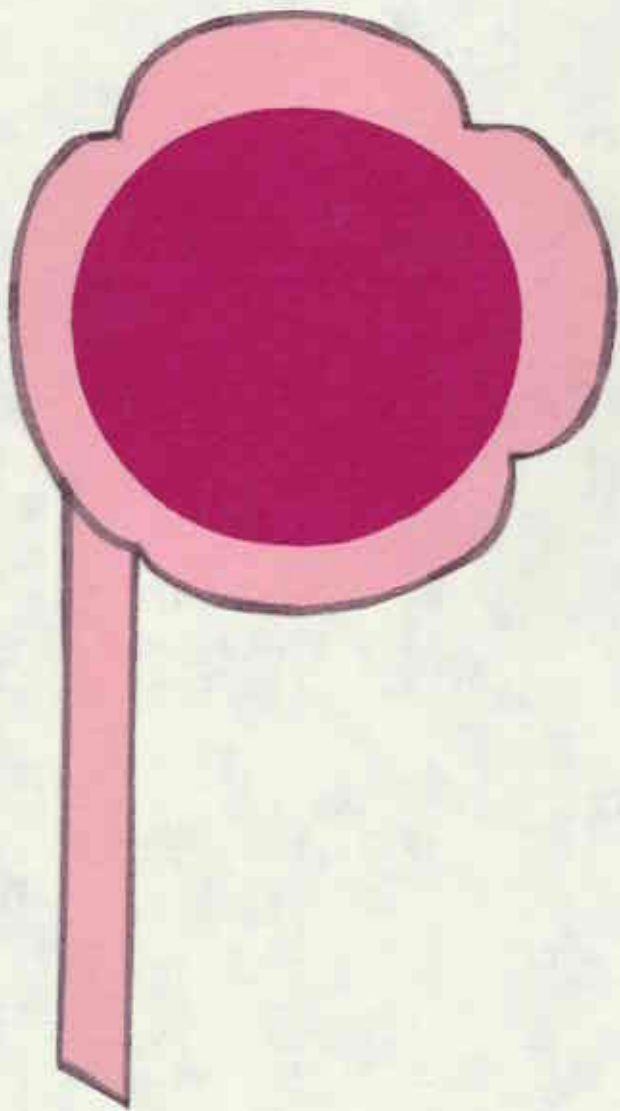
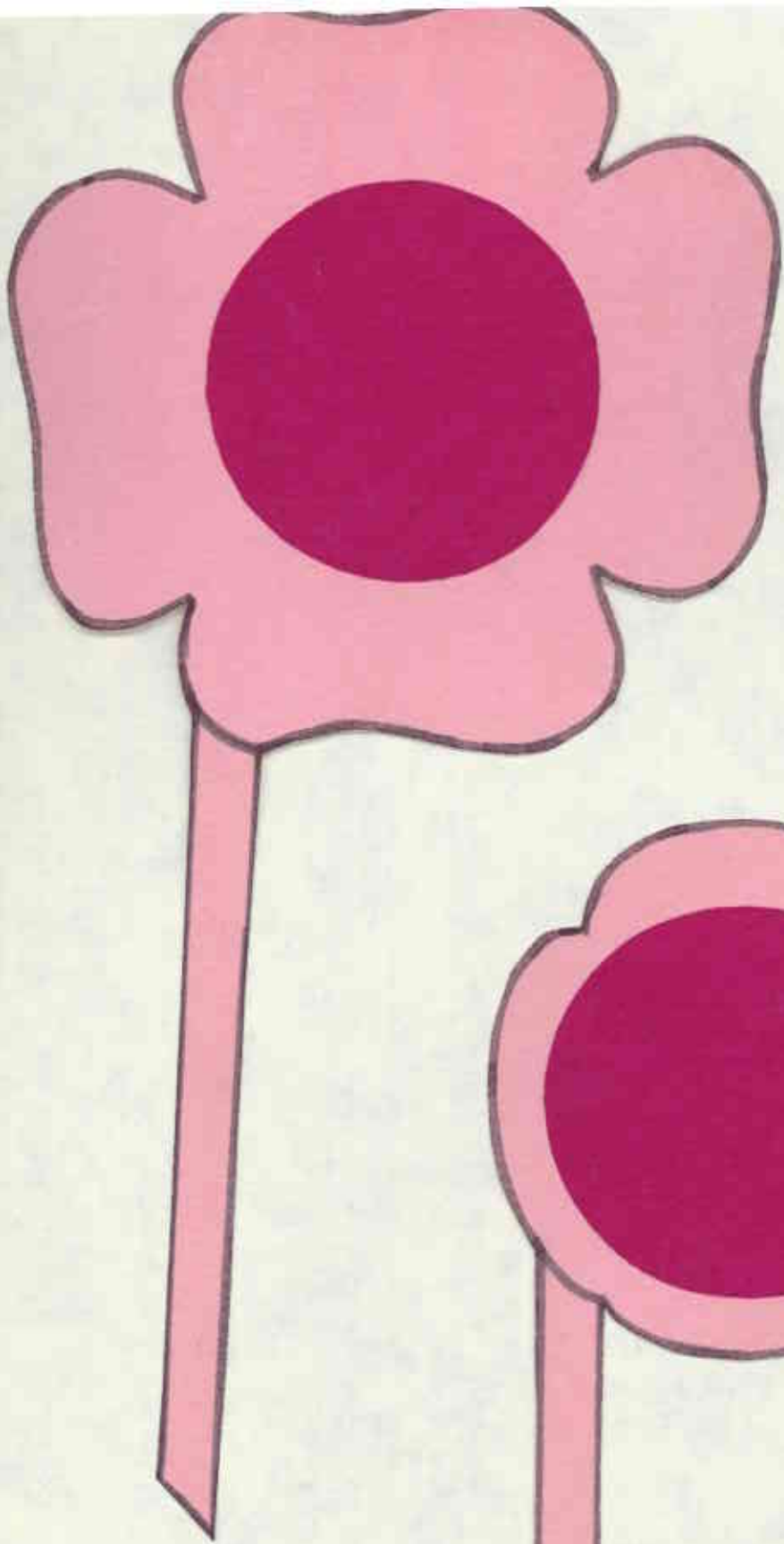
'Peki 'Yağ Satarım' tekerlemesinde sarıyı da kapatırsam, bakalım çalabilecek misiniz ?!

Do1

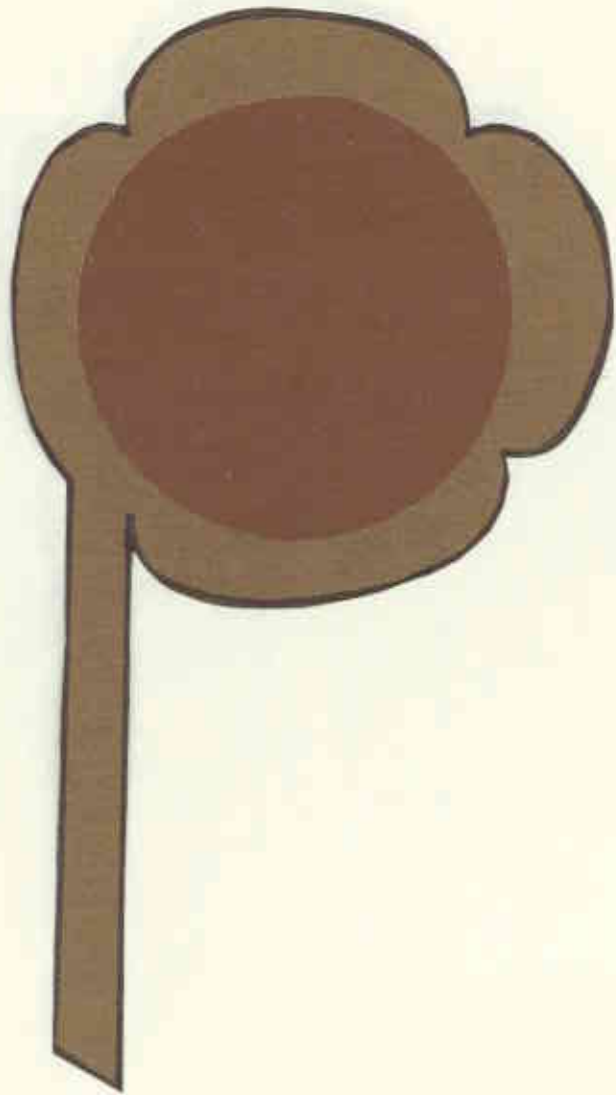
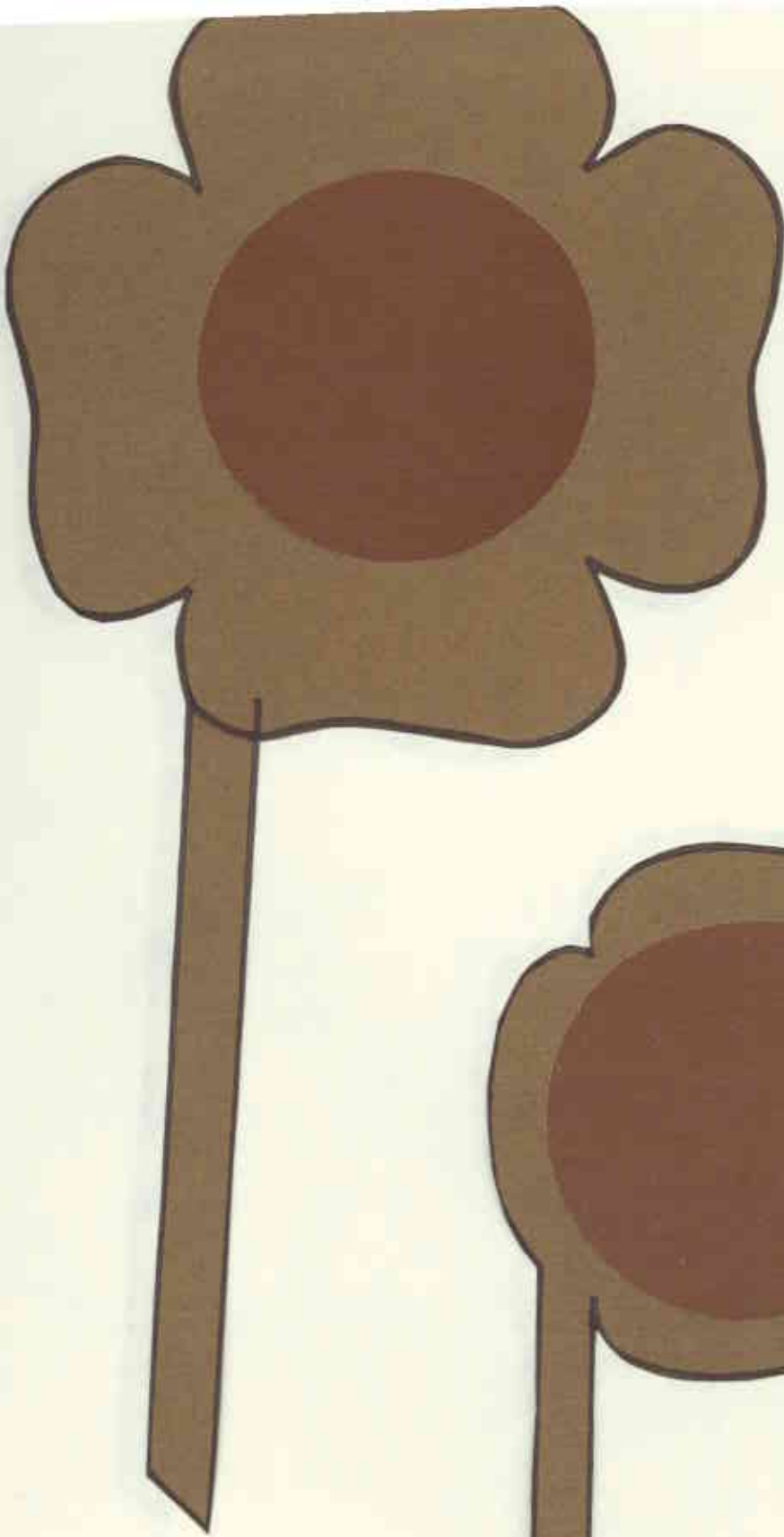

FL-3

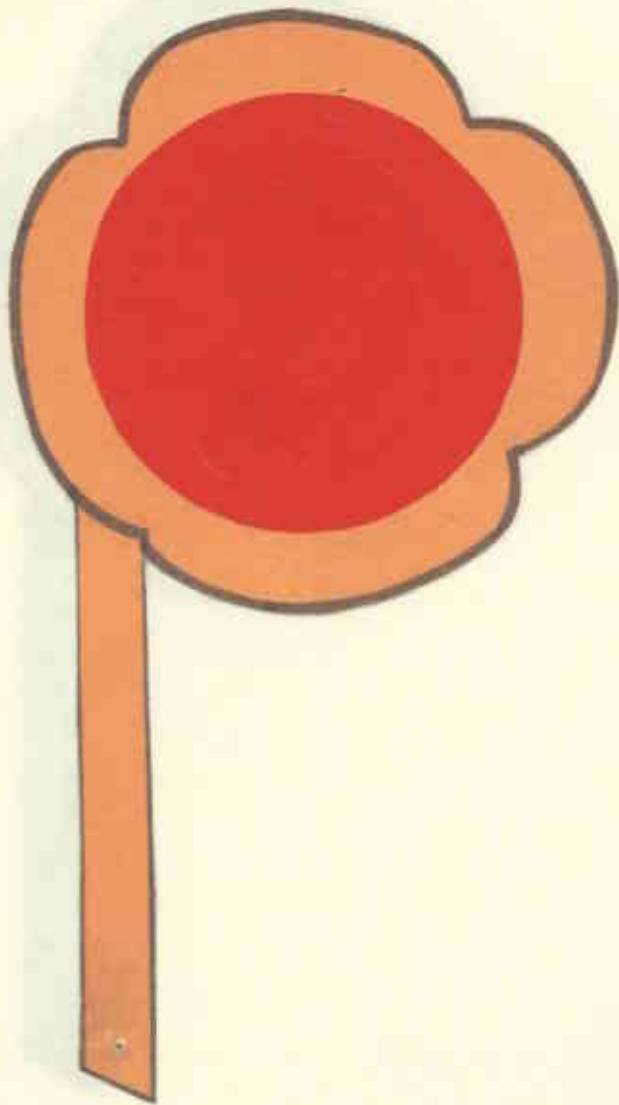
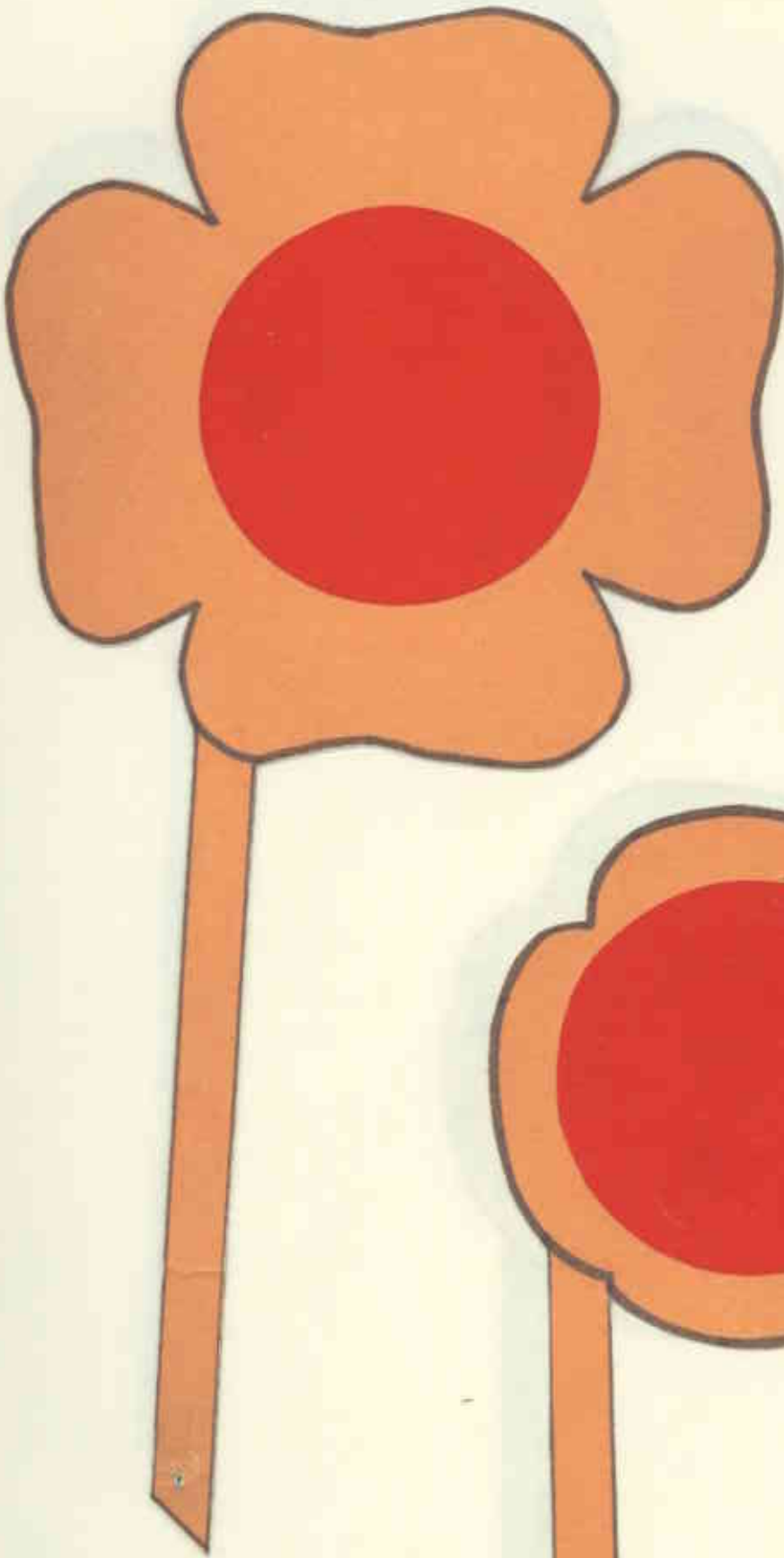
2e

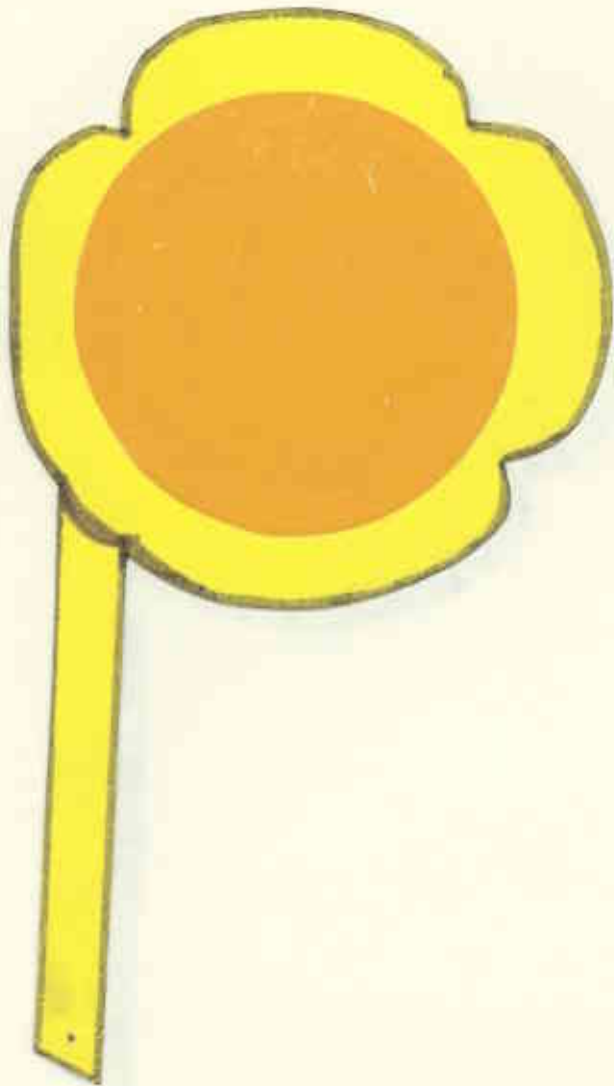
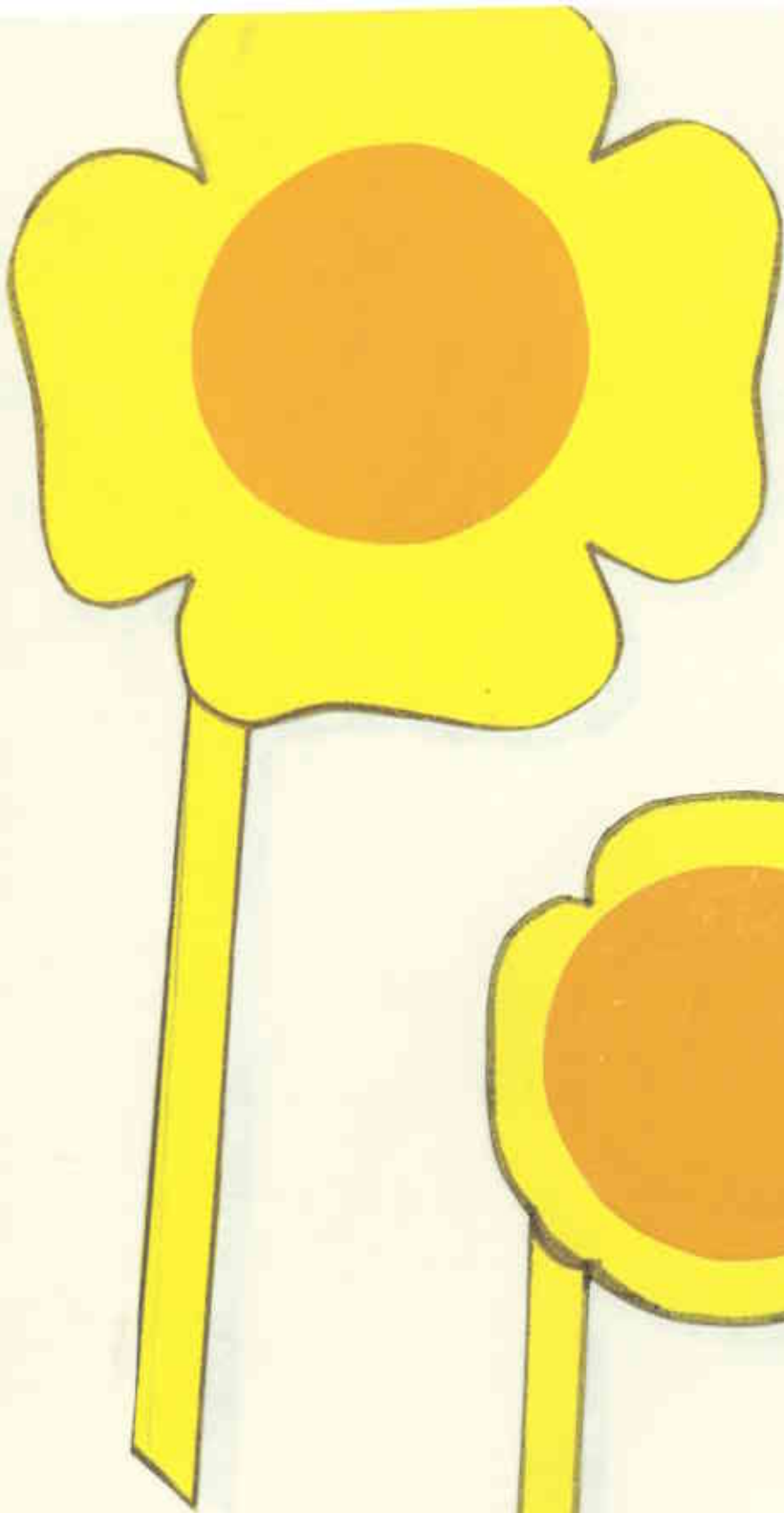

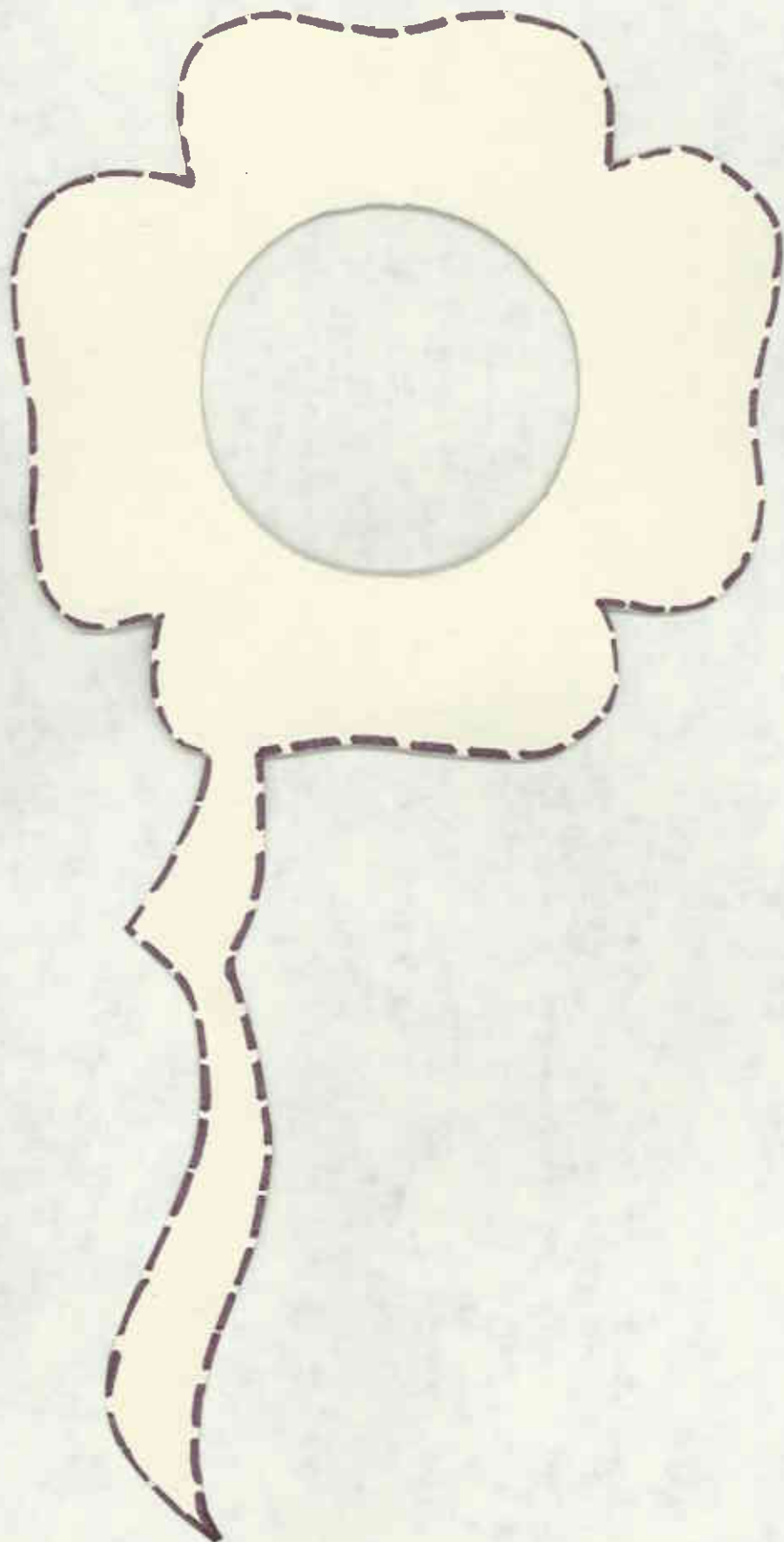
W

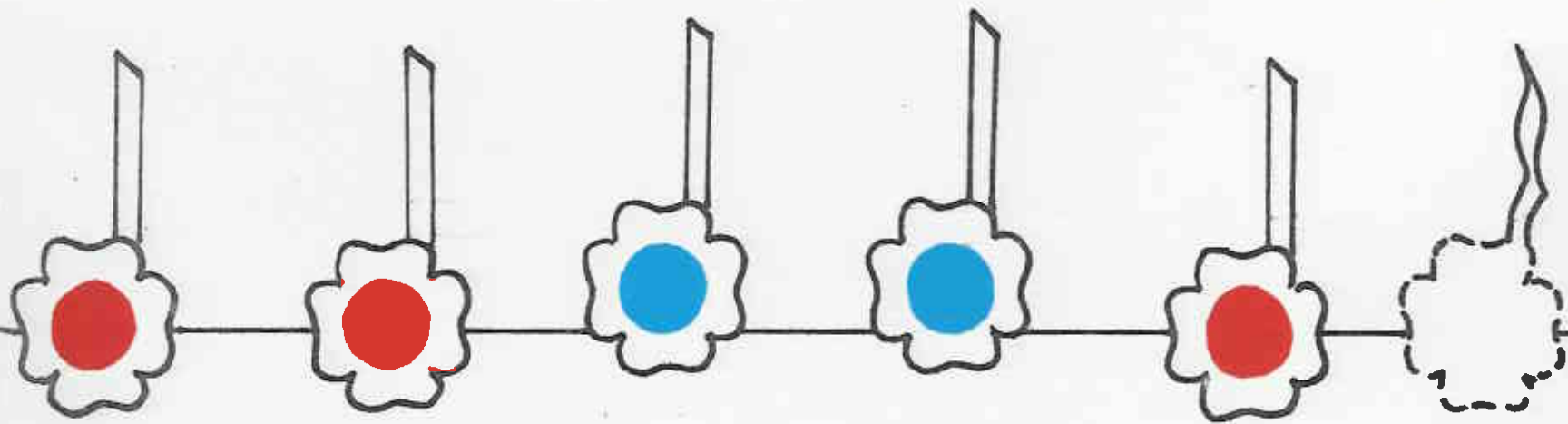
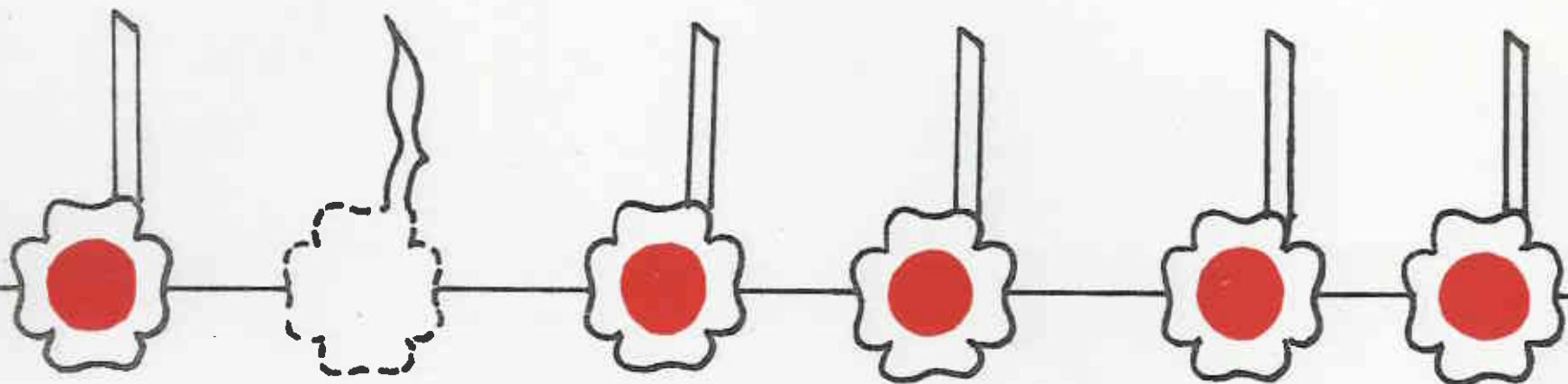

5-5

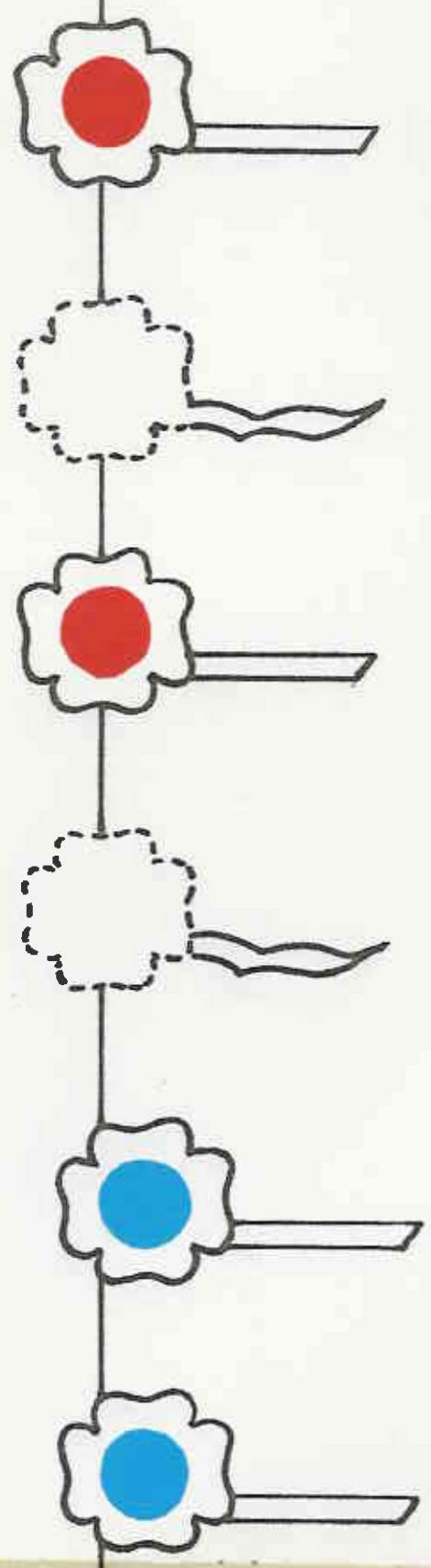

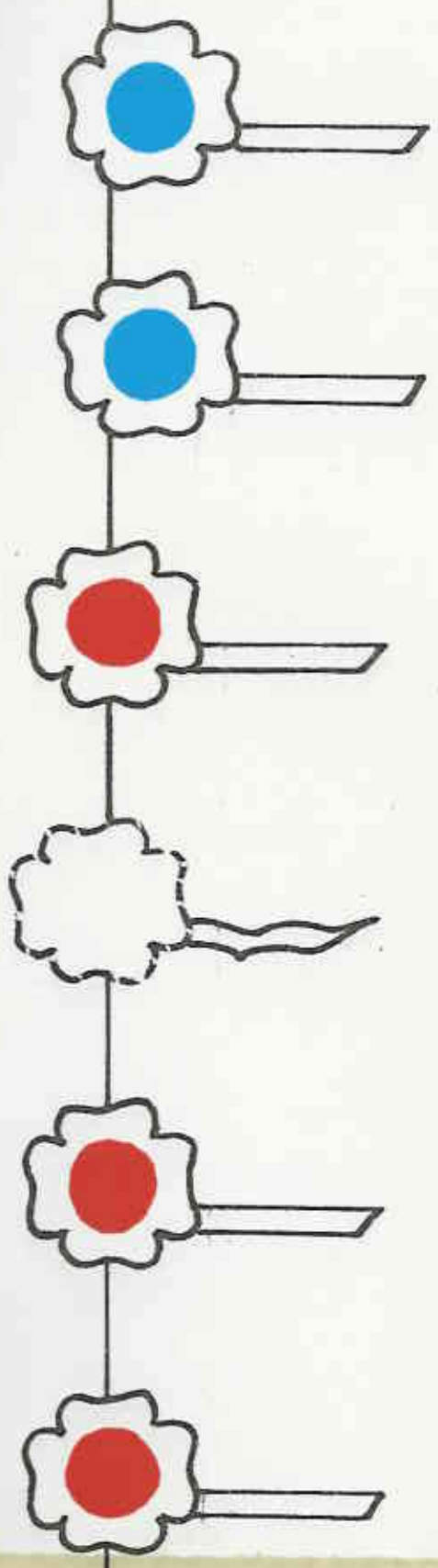

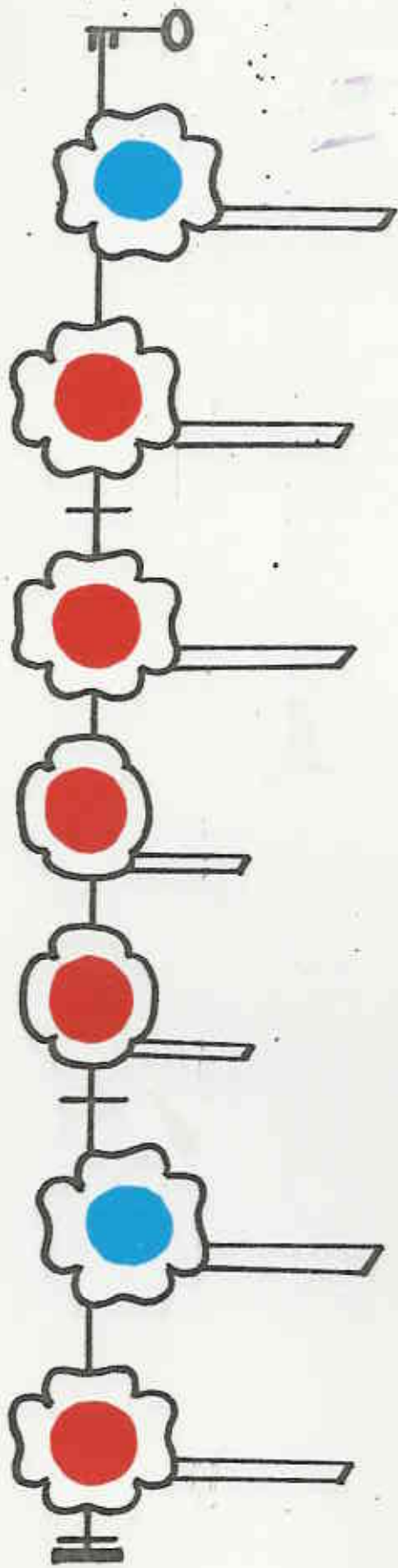

Kayıksı

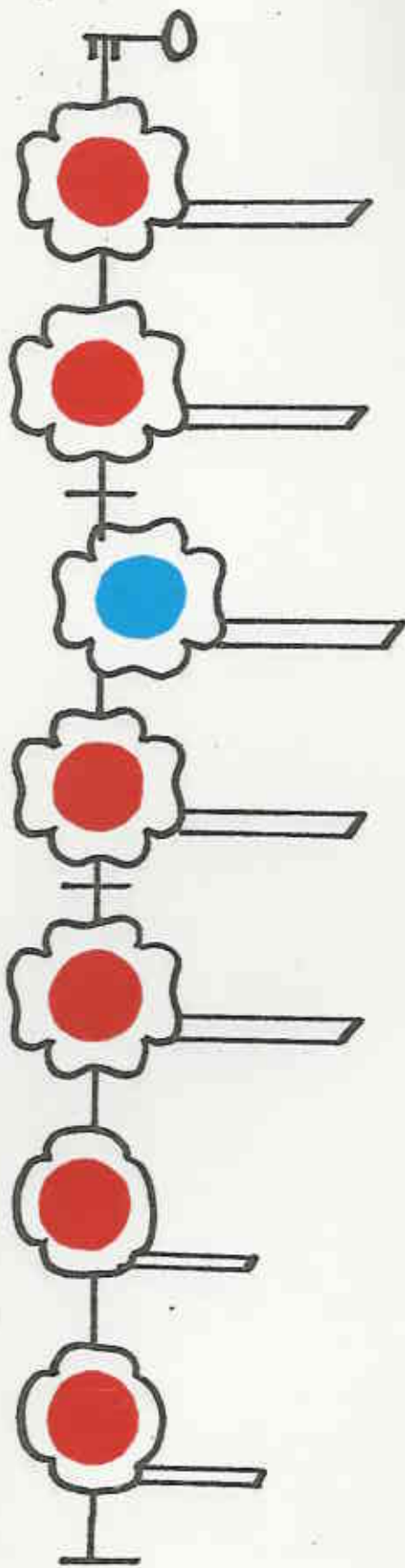

Tekerleme

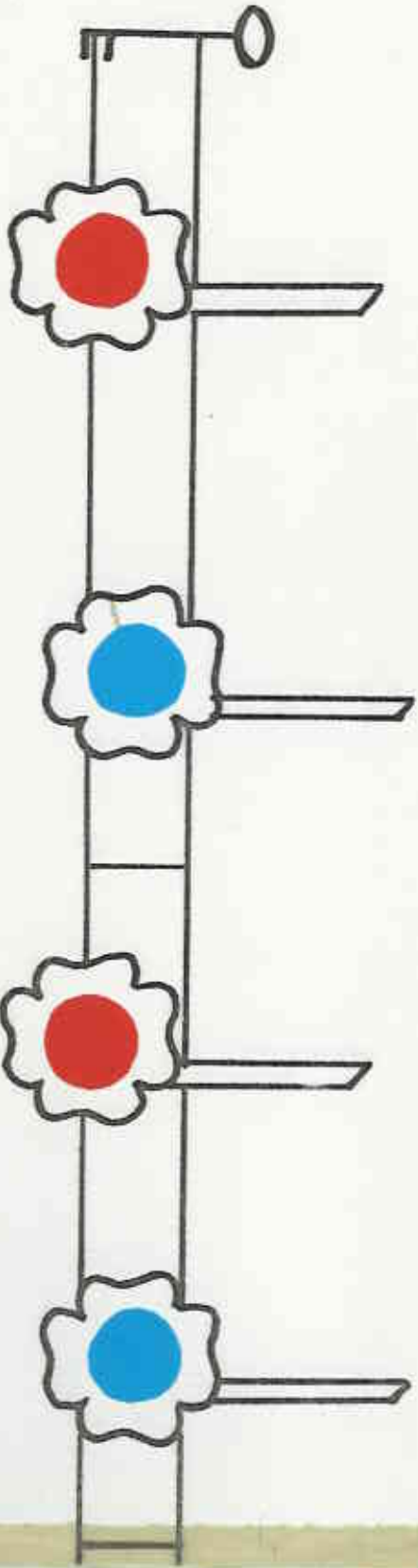

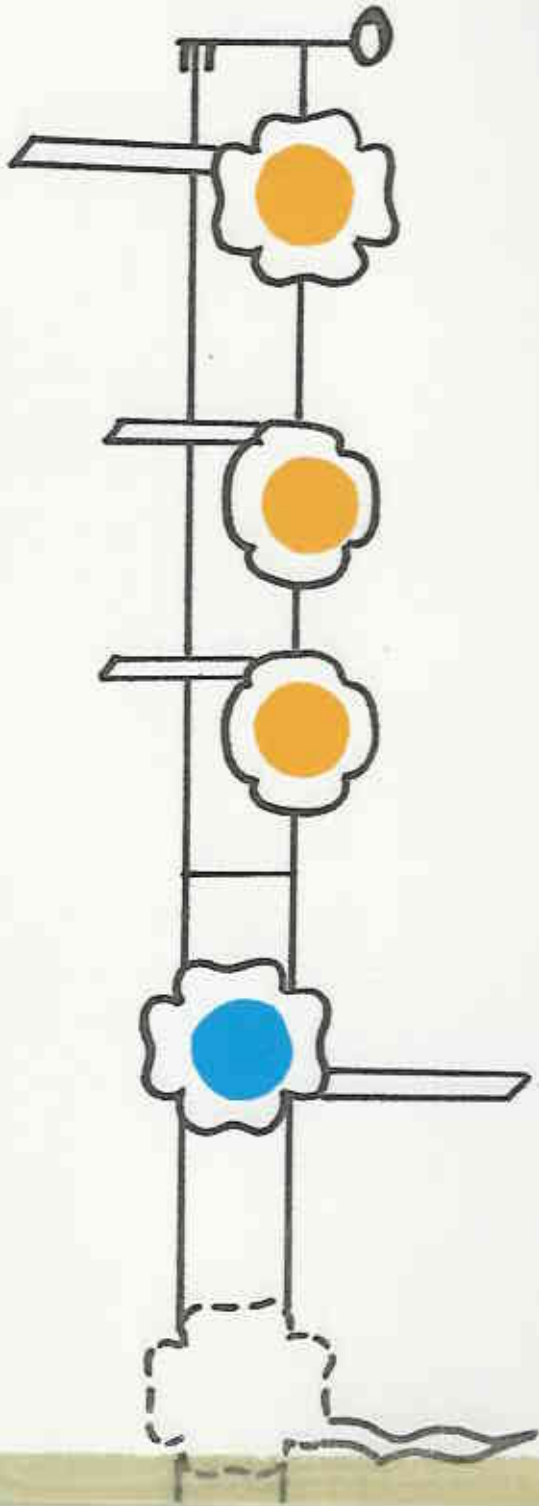
Tekerleme

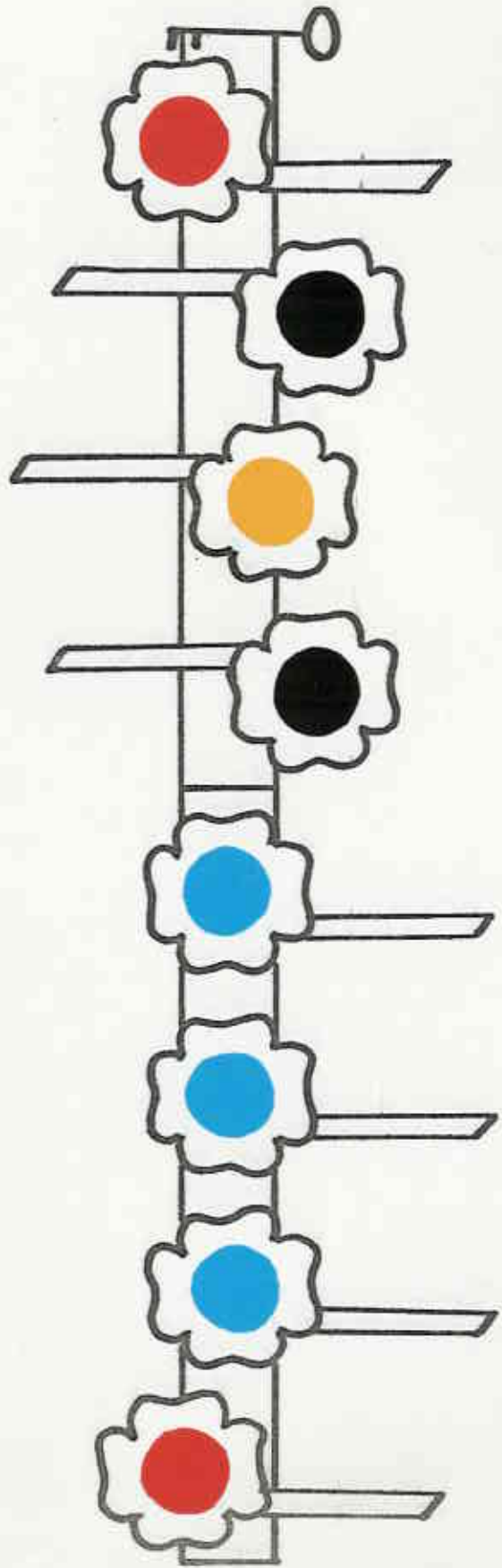
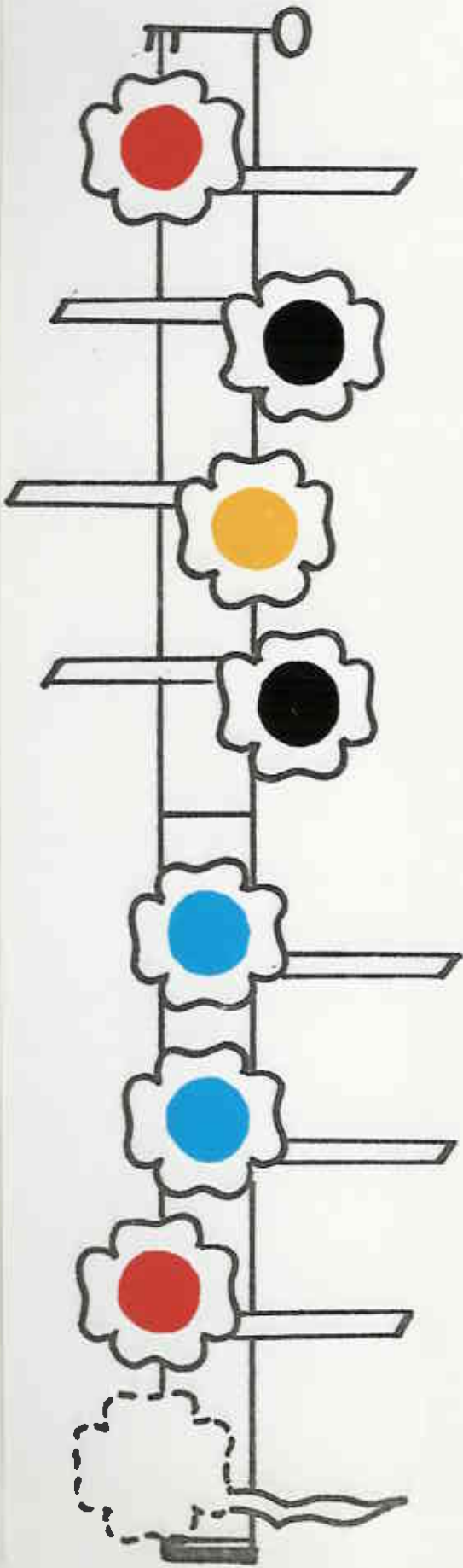
Yagmur

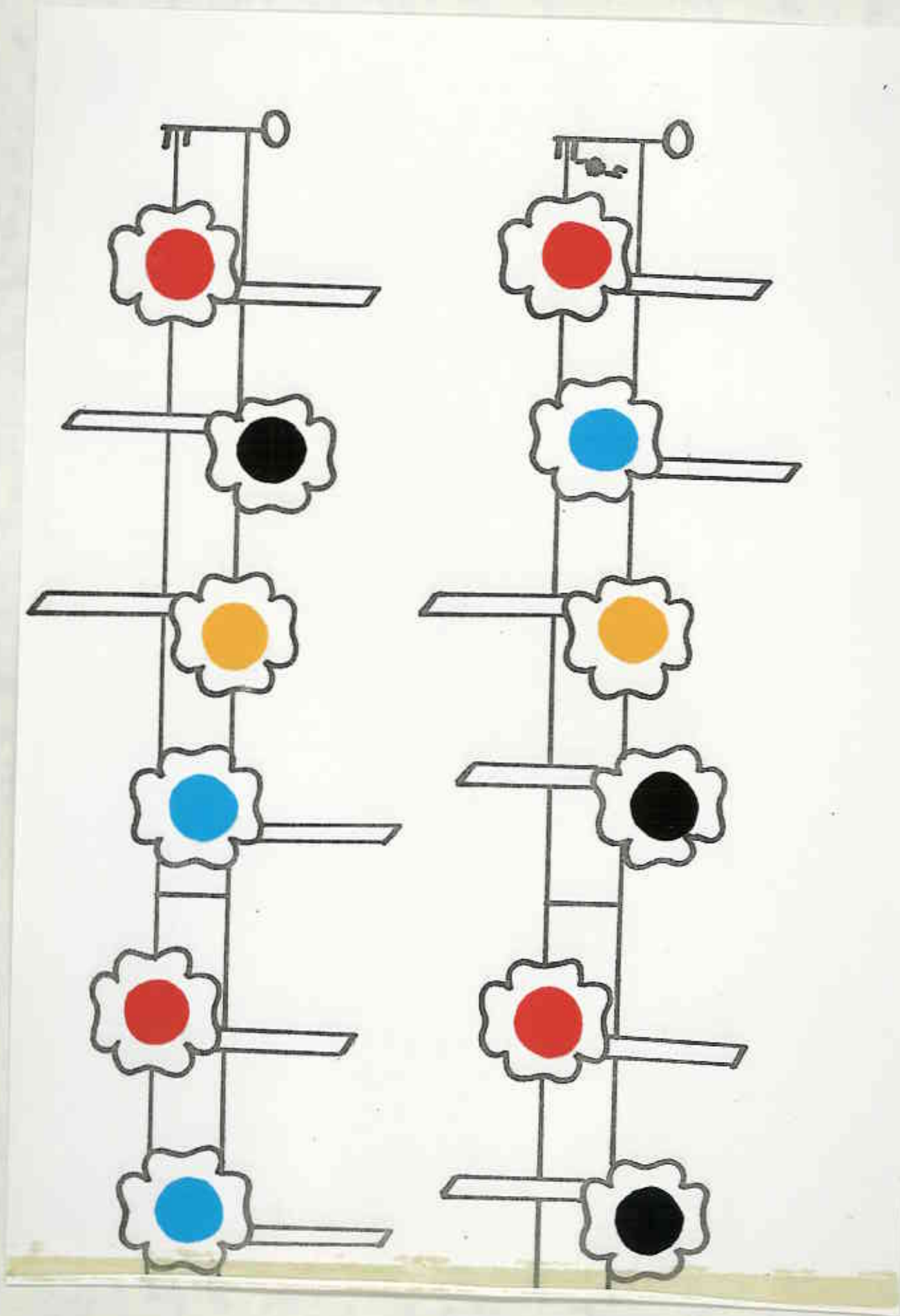
Tekerleme

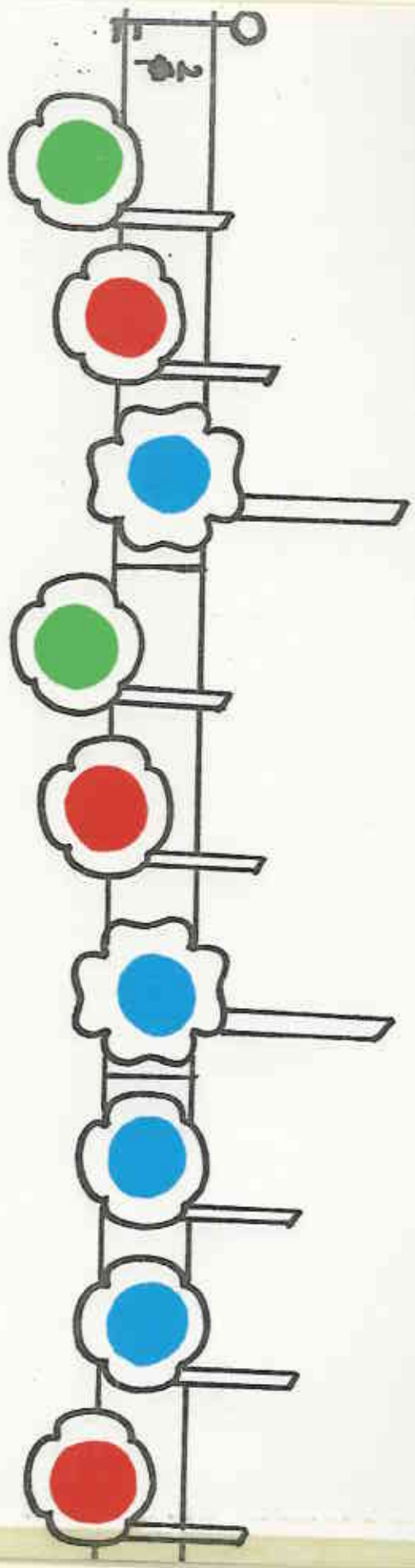
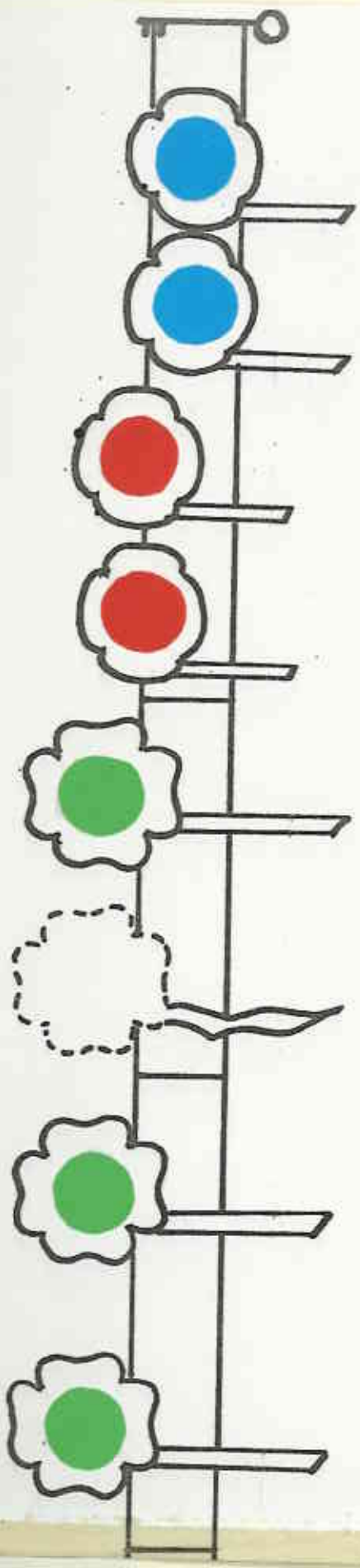
Yapıştırım

Aligtrua

Rilghirna

Avalar